

Biblioteka

kultūros
paveldo
buveinė

*Skiriama Mažosios Lietuvos poeto ir
kultūros veikėjo Fridricho Bajoraičio
130-osioms gimimo metinėms*

Biblioteka -

Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka

kultūros paveldo buveinė

Iš Knygos muziejaus rinkinių

*Skiriama Mažosios Lietuvos poeto ir
kultūros veikėjo Fridricho Bajoraičio
130-osioms gimimo metinėms*

Šilutė
2013

UDK 021(474.5)

Bi55

Šilutės rajono savivaldybės

Fridričo Bajoraičio viešoji biblioteka

Sudarytojai:

Laima Dumšienė

Dalia Užpelkienė

Virginija Veiverienė

Leidimą parėmė:

Šilutės rajono savivaldybė

Kultūros rėmimo fondas

ISBN 978-9986-31-372-4

© Šilutės rajono savivaldybės Fridričo Bajoraičio viešoji biblioteka, 2013

© Knygos dailininkė *Gitana Jurkienė*, 2013

KNYGA Į KELIONĘ PALYDINT...	6
FRIDRICHIO BAJORAIČIO „GYVUMO ŽODŽIAI“	17
SUGRĮŽIMAI: IŠ KNYGINIO PAVELDO RINKINIO	18
KNYGOS ŽENKLAI: EKSLIBRISAI	58
ATVIRUKAI: „ŠILUTĖ“	98
ESTAMPAI: IEVA (EVA) ERIKA LABUTYTĖ-VANAGIENĖ	114
RANKRAŠČIAI: AUTOGRAFAI IŠ KNYGOS MUZIEJAUS LANKYTOJŲ KNYGOS IR LAIŠKŲ	130
ANTSPAUDAS	143

Knygos

į kelionę palydint...

Knygos gyvenimas yra nuolatinė jos kelionė į žmones per laiko epochas, tautos būties ženklus, kultūrų sanklodus. Knygos, kaip ir žmonės, turėdamos savo lemtį, dažnai dėl niekam nežinomų, mažai žinomų ar nelengvai nuspėjamų priežasčių ir ne be knygos istorijos tyrėjų pagalbos, jų nusakomų tiesų, ima ir sugrįžta į savo pirmąją žemę.

Minint Šilutės centrinės (dab. Šilutės Fridricho Bajoraičio viešojo) bibliotekos įkūrimo 45-metį (1990), joje atidarytas pirmasis Lietuvoje Knygos muziejus. Pažymint įkūrimo 50-mečio jubiliejinę sukaktį, biblioteka pavadinta XX a. pr. Mažosios Lietuvos poeto, kultūros veikėjo ir „Lietuvių keliaujančio knygyno“ (1906) įkūrėjo Fridricho Bajoraičio (1883–1909) vardu. Knygos muziejaus fonduose ir rinkiniuose iki šiol iš viso sukaupti ir saugomi 3803 savo turiniu ir apimtimi įvairūs dokumentai. Dalis jų yra Mažojoje Lietuvoje ir buvusioje jos dalyje – Klaipėdos krašte XIX a. antroje p. – XX a. pirmoje p. išleistos kultūros paveldui priskiriamos knygos (139). Kitą svarbią fondų dalį sudaro įvairiais laikotarpiais skirtingus Šilutės krašto įvykius, asmenybes, kultūros paveldo objektus įamžinantys knygos ženklai – ekslibrisai ar jų rinkiniai (394). Saugomi ir margaspalvės tematikos, skirtingais laikotarpiais ir įvairių autorių sukurti meniniai atvirukai (193). Dar negausiame rankraščių fonde suregistruoti iš Šilutės krašto kilusių ar kitaip su juo susijusių įžymių praeities ir dabarties knygos ir rašto veikėjų (191) asmeniniai laiški, dovanojimo aktai, ikonografijos originalų rinkiniai, kiti rankraštinių pobūdžio dokumentai (112).

Natūralu, kad dešimtmečiais sukauptus Knygos muziejaus fondus privalu „atverti“. Akivaizdi šios naujosios knygos paskirtis – skleisti žinią tarp bendruomenės intelektualų, besimokančio jaunimo ir kraštą gausiai lankančių turistų – Šilutė yra knygos kultūros istorijos ir knygininkų žemė. Kita išvalga – paskatinti Knygos muziejaus dokumentų vartoseną, identifikuojant jų panaudą, informatyviąją ir pažintinę svarbą bendrame krašto kultūros istorijos pridėtinės vertės kontekste.

Leidinyje pristatoma tik nedidelė Knygos muziejaus fondo dalis, vienaip ar kitaip liudijanti Šilutės krašto kultūros paveldo ženklus. Atrenkant knyginio paveldo objektus, atsižvelgta į jų istorinę, kultūrinę vertę, išskirtinumą istorinio Klaipėdos krašto ir senosios Šilutės kultūros paveldo savitumui atskleisti. Leidinyje eksponuojamų dokumentų laiko aprėptis apima praeitį nuo 1825-ųjų ir dabartį iki 2011-ųjų metų, kai Šilutė šventė savo istorinio vardo *Šilokarčema* paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 500 metų jubiliejų. Knyga – pirmasis iliustruotas Knygos muziejaus rinkinius pristatantis leidinys, kurį dėl struktūros ir eksponuojamų dokumentų pobūdžio ne klaida ir katalogu pavadinti. Leidinio sudarytojai nepretenduoja į pristatomų kultūros paveldo dokumentų istorinius tyrinėjimus, mokslines išvalgas ar jau žinomų knygotyrininkų paskelbtų duomenų perteikimą. Tai neginčijama kultūros tyrėjų, istorikų, knygotyrininkų teisė. Leidinį sudaro šis pradžios žodis ir penki skyriai. Prieš pradėdant klajones magiškais Knygos muziejaus sancaupų labirintais, skaitytojui pateikiama staigmena: pirmą kartą eksponuojami du laiko ir sandaros prasme skirtingi poeto F. Bajoraičio, kurio vardu pavadinta viešoji biblioteka, eilėraščių rinktinės „Gyvumo žodžiai“ leidimai: pirmasis parengtas Vydūno ir

išleistas Tilžėje (dab. Sovetskas, Kaliningrado sr., 1932), antrasis – faksimilė, kurią parengė, redagavo ir įvadą parašė (2008) Šilutės kraštiečių prof. Dainora Pociūtė-Abukevičienė.

Didžiausiam apimtimi senųjų knygų skyriuje „Sugrįžimai: iš knyginio paveldo rinkinio“ pateikiami religinio ir pasaulietinio turinio leidiniai, parengti, išspausdinti arba įrišti (1825–1939) Karaliaučiuje (dab. Kaliningradas), Berlyne (Vokietija), Šilokarčemoje (Heydekrug, dab. Šilutė), Memelyje (dab. Klaipėda), Priekulėje (Klaipėdos r.), Tilžėje (dab. Sovetskas, Kaliningrado sr.) ir Didžiojoje Lietuvoje. Religinės knygos pagal turinį ir paskirtį skirstomos į penkias grupes: biblijos, oficialieji giesmynai, surinkimininkų giesmynai, surinkimininkų maldaknygės ir pamokslų rinkiniai. Siekiant išlaikyti kiekvienos eksponuojamos knygos lygiateisiško pažinimo ribas, pateikiamas knygos viršelis ir antraštinis lapas. Tačiau neišvengta išimčių. Atskirais atvejais, kai leidinys turi istorijai vertingų žymų, pasitelktas platesnis knygos teksto dalių, autentiškų savininkų įrašų, įrišimo būdų eksponavimas. Siekiant išlaikyti originaliuose paskelbtų žodžių ar tekstų išdėstymo sekos. Knygų bibliografinį aprašą papildoma duomenys apie jų fizinę būklę, nuosavybės ženklus, įsigijimo būdą, dovanotoją, nurodoma, kada ir kokiais keliais leidinys pateko į Knygos muziejų. Taip norima perduoti padėkos ir pagarbos ženklus knygų dovanotojams ir būsimoms šilutiškių knyginių kartoms. Leidiniai eksponuojami jų išleidimo datų chronologine seka. Knygų dalies ekspoziciją papildoma iš Macikų k. (Šilutės r.) kilusio garsaus vokiečių rašytojo ir dramaturgo Hermano Zudermano (1857–1928) ir netoli Šilutės, istorikų teigimu, gimusio filosofo, rašytojo ir dramaturgo Vydūno (Vilhelmo Storostos, 1868–1953) knygų rinkiniai.

Iš gausaus bibliotekoje saugomo knygos ženklų rinkinio šiame leidinyje pristatomi 39 ekslibrisai. Visi jie sukurti dviejuose tarptautiniuose ekslibrisų konkursuose „Šilutei-480“ (1991) ir „Vydūnui-125“ (1993) dalyvavusių autorių. Abiejų tarptautinių ekslibrisų konkursų, kaip ir tarptautinio meninių atvirukų konkurso „Šilutė“ (1996), idėjos sumanytoja bei pagrindinė jos įgyvendintoja buvo Šilutės centrinės bibliotekos Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vedėja Giedrė Leškytė. Skelbti knygoje atrinkti tik tie ekslibrisai, kuriuose dominuoja Šilutės krašto kultūros paveldo akcentai ir kurie, knygos sudarytojų manymu, pasitarnauja įprasminant krašto kultūros paveldą. Ekslibrisai skelbiami juos sukūrusių dailininkų pavardžių abėcėlės seka. Po kiekvienu iš jų nurodomas autorius, jo gyvenamoji vieta (miestas ir valstybė), savininkas, kurio vardui (objektui, įstaigai) įprasminanti ženklas sukurtas, nurodomi sukūrimo metai, matmenys, pažymima apie įvertinimą – laureatas ar premija.

Iš atvirukų, įprastai terminijoje apibūdinamų be voko siunčiamais pašto lapeliais, įvairiais keliais patekusių į Knygos muziejų, rinkinio šioje knygoje eksponuojama tik nedidelė jų dalis. Visi jie sukurti tarptautiniame meninių atvirukų konkurse „Šilutė“ (1996) dalyvavusių Lietuvos ir užsienio valstybių dailininkų, turi akivaizdžius Šilutės kultūros paveldo simbolius: senoji architektūra, krašto asmenybės, gamtos paveldas. Apraše, po atviruko vaizdu, skelbiamas jo autorius, gyvenamoji vieta, sukūrimo metai, matmenys, pažymima apie įvertinimą prizų. Atvirukai knygoje eksponuojami autorių pavardžių abėcėlės seka.

Atskirame šio leidinio skyrelyje pristatomi iš Šilutės krašto kilusios dailininkės Ievos (Evos) Erikos Labutytės-Vanagienės sukurti ir Knygos muziejaus asmeniniame dailininkės rinkinyje saugomi grafikos darbai (estampai) „Prūsų žodžiai“ (1982, 6 vnt.) ir „Šilutė. Lietuvinkų gatvė“ (1989, 9 vnt.).

Skaitytojui atidengiama tik nedidelė I. (E.) E. Labutytės-Vanagienės asmeninio rinkinio dalis, atitinkanti kultūros paveldo temą. Likusių rinkinio dalių sudaro neabejotinai paskelbimo verti rankraščiai, knygos ir kiti autorės ikonografiniai dokumentai. Po kiekvienu skelbiamu estampu pateikiamas trumpas aprašas, identifikuojantis pavadinimą, atlikimo techniką, matmenis.

Knygos muziejaus rankraščių fondą šiame leidinyje pristato 12 autografuotų (1981–2011) tekstų iš Knygos muziejaus lankytojų knygos, kurie galėtų būti priskirti dokumentinio paveldo objektams. Skelbiami autentiški tekstai yra vertingi, kaip skleidžiantys žinių šios knygos skaitytojams, o per juos ir primenantys apie nuolatinį šilutiškių knyginių ryšį su žinomais Lietuvos ir užsienio valstybių kultūros palikimo sergėtojais, kitais neabejingais kultūros paveldo saugai ir aktualinimui žmonėmis. Įrašai pateikiami juos parašiusių autorių pavardžių abėcėlės seka.

Simboliška, kad baigiamajame knygos puslapyje skaitytojas aptiks antspaudą „Penkių šimtmečių knygų kolekcija“ (autorius Andrius Sirtautas, Šilutė), sukurtą Šilutės vardo *Šilokarčema* paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 500 metų jubiliejui paminėti (2011). Juo pažymėti visi vertingiausi Knygos muziejaus dokumentai. Tai tarsi preliudija į ateitį: svarbu ne tik kaupti ir saugoti, bet ir rodyti, skleisti, studijuoti ir panaudoti turtingą Knygos muziejaus kultūros paveldo lobyną...

Rengiant knygą pasinaudota itin pravarčia istoriografine medžiaga apie senąją Šilutės krašto knygą, paskelbta moksliniuose prof. Domo Kauno leidiniuose. Konsultuotasi su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Informacijos išteklių formavimo ir vystymo centro vadove Jolita Stepnaitiene bei Retų knygų ir rankraščių skyriaus vyriausiąja bibliotekininke Rima Dirsyte dėl spaudinių atrankos ir bibliografavimo. Peržiūrėti, įvertinti ir eksponuoti atrinkti Knygos muziejaus rinkinių dokumentai, parengta leidinio struktūra, perkelti buvę knygų antraštinių lapų duomenys ir sudaryti nauji bibliografiniai aprašai. Bibliotekininkų, šios knygos rengėjų, tarpusavio diskusijos ir įgyta patirtis ateityje leis tobulinti kitus panašios temos, apimties ar paskirties leidinius.

Knygos sudarytojai yra nuoširdžiai dėkingi visiems įvardintiems ir neįvardintiems talkininkams, bičiuliams, bendraminčiams, ilgamečiams knygų dovanotojams, be kurių geranoriškumo, talkos ar iškilaus knygos dovanojimo akto šio leidinio galėjo ir nebūti. Juolab, skola išlieka. Ne viską, ką vertingo Knygos muziejuje bibliotekininkai yra sukaupę, jie turėjo galimybę ar mokėjo šioje knygoje tobulai paskelbti. Tam buvo įvairių ir ne visuomet nusakomų priežasčių. Tikimės laiko ir knygos vertintojų atleidimo už prasprūdusias klaidėles, netikslumus ar galimai glaustas faktų ir tekstų atodangas, tikėtina, pasitarnausiančias gyvybingos knygos atminties tarp praeities ir dabarties palaikymui.

Dalia Užpelkienė

Seeing a book off to a journey...

Life of a book is a continuous journey to people throughout the epochs of time, signs of nation's existence and cultural setups. Books, like people, have their destiny, and frequently all of a sudden they come back to their primordial land for not known, little known or hardly predictable reasons due to the efforts of book history researchers and truths described in them.

In celebration of the 45th anniversary of establishment of Šilutė Central (currently Šilutė Fridrichas Bajoraitis public) Library, the first Book Museum was opened in Lithuania in it. By commemorating the 50th jubilee of its establishment, the library was named after Fridrichas Bajoraitis (1883-1909), a poet, cultural statesman of Lithuania Minor and a founder of the Lithuanian travelling book-store. 3,803 different content and volume documents have been compiled and held until nowadays in the holdings and collections of the Book Museum. A part of them which has been assigned to the cultural heritage consists of the books (139) published in Lithuania Minor and its former part in the 2nd part of 19th century – the 1st half of 20th century of Klaipėda County. Another important part of the museum holdings, ex-libris or their collections, consists of book marks memorising different events, personalities, and cultural heritage objects in Šilutė County. In addition, artistic postcards (193) on diverse themes created by various authors in different periods are stored. Currently not too plentiful collection of manuscripts consists of personal letters (191) by outstanding past and current-day actors in the field of books and writings who have descended or are otherwise associated with Šilutė County, as well as of donation acts, original iconographic collections and other manuscript documents (112).

It is natural that the holdings of the Book Museum that have been accumulated during the decades must be “opened up”. The purpose of this new book is quite obvious – to spread the message among community intellectuals, studying youth and plentiful tourists who visit the region that Šilutė is the land of cultural history of the book and bookmen. Another insight is to encourage the use of documents held in the Book Museum by identifying their use, informative and cognitive importance within the general context of added value of the region's cultural history.

The publication introduces only a fraction of the holdings of the Book Museum witnessing the signs of cultural heritage in Šilutė County in one or another way. When selecting the objects of literary heritage, consideration was made to their historical, cultural value and exceptionality to the historical peculiarity of the cultural heritage of Klaipėda County and the Old Šilutė. The timeframe of the documents displayed in the publication covers the past since the year 1825 and the present until 2011 when Šilutė celebrated the 500th anniversary of the use of its historical name Šilokarčema in written sources. This book is the first illustrated publication introducing collections of the Book Museum that may also be unmistakably called a catalogue due to its structure and nature of the documents displayed. The compilers of this publication do not seek to do historical research of the presented cultural heritage documents, provide scientific insights or convey data already published by prominent book researchers. This is an undisputed right of cultural researchers, historians and book scientists. The publication consists of the foreword and five chapters. Prior to starting wandering across the magic labyrinths of the Book Museum collections, readers are presented a surprise: for the first time two editions, different

time and structure-wise, of the poetry collection “The Words of Liveliness” by Poet F. Bajoraitis in whose name the library was called are provided: the first one was prepared by Vydūnas and published in Tilžė (currently Sovetsk, Kaliningrad region, 1932), and the second one is a facsimile that was prepared, edited and introduced (2008) by Šilutė County fellow-countrywoman prof. Dainora Pociūtė-Abukevičienė.

The biggest content-wise chapter on the old books “The Returns: From the Literary Heritage Collection” presents religious and secular content publications, prepared, printed or bound (1825–1939) in Karaliaučius (currently Kaliningrad), Berlin (Germany), Šilokarčema (Heydekrug, currently Šilutė), Memel (currently Klaipėda), Priekulė (Klaipėda County), Tilžė (currently Sovetsk, Kaliningrad region) and Lithuania Major. Religious books are divided by content and purpose into five groups: bibles, official hymnals, prayer books of pietists, and collections of sermons. Seeking to ensure equal opportunities to familiarise oneself with each book displayed, a book cover and a tile page is presented. However, some exceptions have not been avoided. In specific cases, when a publication has the marks valuable for history, its textual parts, authentic records by owners or binding techniques were displayed in a broader way. To preserve accuracy in conveying data of a book description, the authenticity of facts of title pages is used without changing the layout of words or texts published in the originals. Bibliographical description of the books is supplemented with data on their physical condition, proprietary marks, methods of acquisition and grantor. It is also indicated when and in what way a publication found its way into the Book Museum. This way the signs of appreciation and respect are meant to be conveyed to book givers and future generations of Šilutė's bookmen. Publications are displayed in a chronological order by date of release. Exposition of a part of the books is supplemented with book collections by the German writer and playwright Herman Sudermann (1857–1928) from the village of Macikai, and by the philosopher, writer and playwright Vydūnas (Vilhelm Storosta, 1868–1953) who, according to historians, was born near Šilutė.

The publication presents 39 ex-libris from the plentiful collection of book marks held in the library. All of them were created by authors who took part in two international ex-libris competitions “480 Years to Šilutė” (1991) and “125 Years to Vydūnas” (1993). The initiator and the main implementer of both international ex-libris competitions, as well as of the international postcard competition “Šilutė” (1996) was Ms. Giedrė Leškytė, the head of the Reader Service Division of Šilutė Central Library. Only such ex-libris were selected and published in the book that, in the opinion of the book compilers, are predominated by highlights of the Šilutė County cultural heritage and help to memorise the region's cultural heritage. Ex-libris are published in an alphabetical order by the name of author who created them. Below each of them there is an indication of its author, residential place (city and state), proprietor to reflect whose name (object, institution) the mark was created, the year of creation, size, as well as a note on evaluation – whether it is a laureate or a prize winner.

From the postcards usually defined in the terminology as mailing cards sent without an envelope that found their way into the Book Museum, only a small fraction of them is displayed in this collection. All of them, created by Lithuanian and foreign artists who participated in the international competition of artistic postcards “Šilutė” (1996), represent obvious symbols of Šilutė cultural heritage: the old architecture, the region's personalities, and natural heritage. The description below the image of a postcard identifies its author, residential place, year of creation, size, as well as whether it is a prize winner. Postcards are displayed in an alphabetical order by the name of author.

A separate chapter of this publication also presents graphic works, engravings “The Words of Prussians” (1982, 6 psc.) and “Šilutė. Lietuvininkai Street” (1989, 9 psc.) by the artist Ieva (Eva) Erika Labutytė-Vanagienė who comes from Šilutė County; these works are kept in the Book Museum, in the artist's personal collection. The readers are revealed only a small fraction of personal collection on the cultural heritage theme by I. (E.) E. Labutytė-Vanagienė. The remaining part of the collection consists of the author's manuscripts, books and other iconographic documents undoubtedly worthy of publication. Below each published engraving, a brief description identifying the name, technique and dimensions is provided.

The manuscript holdings of the Book Museum are represented in this publication by 12 autographed (1981-2011) texts from the visitors' book which could be assigned to the objects of documentary heritage. The published authentic texts are valuable in terms of spreading a message to the book readers and through them reminding of the link of Šilutė bookmen with prominent cultural heritage guardians from Lithuania and overseas, as well as with other people concerned with protecting cultural heritage and bringing it into people's focus. Records are provided in an alphabetical order by the name of author who signed them.

It is symbolical that in the final chapter of the book the reader will find a stamp “A Collection of Books of Five Centuries” (author Andrius Sirtautas, Šilutė), created to celebrate the 500th anniversary of the use of Šilutė's name Šilokarčema in written sources (2011). All most valuable documents of the Book Museum were marked with this stamp. This is as if a prelude to the future: it is important not only to compile and store, but also to show, disseminate, study and use the rich treasury of cultural heritage of the Book Museum...

While preparing the book reference was made to especially helpful historiographic material about the old book on Šilutė County published in scientific publications of prof. Domas Kaunas. Consultations regarding the selection and bibliographizing of the printed matter were made with Mrs. Jolita Steponaitienė, Head of the Centre of Formation and Development of Information Resources of the Lithuanian National Martynas Mažvydas' Library, and Ms. Rima Dirsytė, Chief Librarian of the Rare Books and Manuscript Division. Documents from the Book Museum collections were reviewed, evaluated and selected for display, structure of the publication was prepared, former data of the title pages were transferred and new bibliographic descriptions were made. Discussions among librarians and compilers of this book, and experience acquired will be helpful in improving publications on similar theme, volume or purpose in the future.

Compilers of the book are sincerely thankful to all, named and not named assistants, friends, like-minded people, and long-term book givers whose goodwill, assistance or generous act of donating a book made this publication possible. We stay indebted, though. The librarians did not have a possibility or ability to publish all the valuable materials accumulated in the Book Museum in this book in a perfect way. This may be accounted for by many different reasons that are sometimes beyond expression. We expect that time and book reviewers will forgive us for slip-ups, inaccuracies or possibly brief exposures of facts and texts that will probably help maintain a vivid memory of the book between the past and the present.

Dalia Užpelkienė

Провожая книгу в путь-дорогу ...

Жизнь книги – это её постоянная дорога к людям через временные эпохи, национальный быт, уклады различных культур. Книги, как и люди, обладают своей судьбой и зачастую берут и возвращаются на свою изначальную землю по никому неизвестным, малоизученным или трудно прогнозируемым причинам, и не без помощи исследователей истории книги.

В 1990 году, отмечая 45-летний юбилей основания центральной библиотеки Шилуте (в настоящее время публичная библиотека Шилуте им. Фридриха Байорайтиса), в библиотеке был открыт первый в Литве музей Книги. Празднуя 50-летний юбилей основания библиотеки, ей было присвоено имя Фридриха Байорайтиса (1883–1909) – поэта Малой Литвы начала XX века, деятеля культуры и основателя «Lietuvių keliaujančio knygyno» («Путешествующего литовского книжного магазина») (1906). В фондах и собраниях музея Книги на сегодняшний день накоплено и хранится 3803 документов, различных по своему содержанию и объему. Часть собрания составляют книги, изданные во второй половине XIX века – в первой половине XX века в Малой Литве и бывшей её части – Клайпедском крае, которые относятся к культурному наследию (139). Другую важную часть фондов составляют созданные в различные временные периоды книжные знаки – экслибрисы и их собрания, которые увековечивают различные события Шилутского края, исторические личности, объекты культурного наследия (394). В собраниях хранятся и художественные открытки разнообразной тематики, созданные различными авторами в различные периоды времени (193). В пока еще малочисленном фонде рукописей зарегистрированы личные письма, дарственные акты, собрания оригиналов иконографии, прочие документы рукописного характера (112) известных деятелей прошлого и настоящего, связанных с книгоизданием или рукописями, которые родились в Шилутском крае или иным образом были с ним связаны (191).

Вполне естественно, что десятилетиями накапливаемые фонды музея Книги, необходимо «открыть». Очевидно, что предназначение новой книги – распространять знания среди интеллектуалов общества, учащейся молодежи и посещающих край многочисленных туристов – Шилуте является исторической землей книжной культуры и книжников. Другая перспективная задача – стимулировать оборот хранящихся в музее Книги документов, идентифицировать их использование, информативное и познавательное значение в контексте добавленной стоимости общей истории культуры края

В настоящем издании представлена только малая часть фонда музея Книги, так или иначе свидетельствующая о значении культурного наследия Шилутского края. При отборе объектов книжного наследия учитывалось их историческое, культурное значение, их способность раскрыть своеобразие культурного наследия исторического Клайпедского края и старого города Шилуте. Временной период экспонируемых в издании документов охватывает прошедший период, начиная с 1825 года и до настоящего 2011 года, когда город Шилуте отмечал 500-летний юбилей упоминания в письменных источниках своего исторического названия – Шилокарчема. Настоящая книга – это первое иллюстрированное издание, представляющее

собрание музея Книги, которое, благодаря структуре и характеру экспонируемых документов, можно назвать каталогом. Создатели издания не претендуют на исторические исследования представленных документов культурного наследия, научные изыскания или передачу уже опубликованных данных известных исследователей книг. Это бесспорное право исследователей культуры, историков и исследователей книг. Издание состоит из данного вводного слова и пяти разделов. Перед началом путешествий по магическим лабиринтам собраний музея Книги, читателю будет представлен сюрприз: впервые экспонируются два различных по времени и по составу издания: сборники стихотворений «Gyvyto žodžiai» («Слова жизни») поэта Ф. Байорайтиса, именем которого названа публичная библиотека, первое подготовлено Видунасом и издано в Тильзите в 1932 году (в настоящее время Советск, Калининградской обл.), второе издание – факсимильное, которое в 2008 году подготовила, редактировала и написала вводную часть землячка Шилуте проф. Дайнора Поцюте-Абукиявичене.

В разделе старинных книг «Возвращение: из собрания книжного наследия» в основном представлены издания религиозного и светского содержания, подготовленные, отпечатанные и переплетенные в 1825-1939 в Караяучай (в настоящее время Калининград), в Берлине (Германия), в Шилокарчеме (Heydekrug, в настоящее время Шилуте), в Мемеле (в настоящее время Клайпеда), в Прекуле (Клайпедский район), в Тильзите (в настоящее время Советск, Калининградской обл.) и в Большой Литве. Религиозные книги по содержанию и назначению подразделяются на пять групп: библии, официальные песенники, сборные песенники, сборные моленные книги и сборники проповедей. Стремясь сохранить границы равноправия при знакомстве с каждой экспонируемой книгой, представлена обложка книги и титульный лист. Однако, не удалось избежать некоторых исключений. В отдельных случаях, когда издание имеет ценные для истории отметки, используется более широкое экспонирование частей текста книги, аутентичных записей владельцев, способов переплетения. Стремясь сохранить точность передачи данных описания издания, используется аутентика фактов титульных листов, без изменения последовательности изложения текстов или используемых в оригиналах слов. Библиографическое описание книг дополняют данные об их физическом состоянии, знаках собственности, способе приобретения, дарителя, указывается, когда и каким образом издание попало в музей Книги. Таким образом, мы хотим передать знаки благодарности и уважения дарителям книг и будущим поколениям книжников – жителей Шилуте. Издания экспонируются в хронологическом порядке согласно датам их издания. Книжная часть экспозиции дополнена книгами из собраний знаменитого немецкого писателя и драматурга Германа Зудермана (Herman Zuderman, 1857–1928), который родился в дер. Мацайкай (Шилутский район), и родившегося недалеко от Шилуте (по утверждению историков) философа, писателя и драматурга Видунаса (Вильгельм Стороста, 1868–1953).

Из большого собрания книжных знаков, хранящегося в библиотеке, в настоящем издании представлено 39 экслибрисов. Все они созданы авторами, принявшими участие в двух международных конкурсах экслибрисов «Шилуте-480» (1991) и «Видунасу-125» (1993). Автором идеи обоих международных конкурсов экслибрисов и международного конкурса художественных открыток «Шилуте» (1996), а также основным исполнителем этой идеи явля-

ется заведующая отделом обслуживания читателей центральной библиотеки Шилуте Гиедре Лешките. Для публикации в книге отобраны только те экслибрисы, в которых доминируют акценты культурного наследия Шилутского края и, которые, по мнению создателей книги, могут способствовать осмыслению культурного наследия края. Экслибрисы размещены в алфавитном порядке согласно фамилиям создавших их авторов. Под каждым из них указывается автор, его место жительства (город и государство), владелец, в честь которого (объект или учреждение) создан знак, указывается год создания знака, его размеры, дается информация об оценке – лауреат или премия.

В данной книге экспонируется только малая часть из собрания открыток, именуемых в обычной терминологии как отправляемые без конверта почтовые листки, которые различными путями попали в музей Книги. Все они созданы художниками из Литвы и зарубежных стран, принявшими участие в международном конкурсе художественных открыток «Шилуте» (1996), и содержат явные символы культурного наследия Шилуте: древнюю архитектуру, личности края, природное наследие. В описании, под изображением открытки, содержатся данные об авторе, его месте жительства, год создания, размеры, данные об оценке (призе). Открытки в книге размещены в алфавитном порядке, согласно фамилиям создавших их авторов.

В отдельном разделе данного издания представлены графические работы (эстампы) «Прусские слова» (1982, 6 шт.) и «Шилуте. Улица Лиетувининку» (1989, 9 шт.), созданные родившейся в Шилутском крае художницей Евой (Эвой) Эрикой Лабутите-Ванагене и хранящиеся в музее Книги в её личном собрании. Читателям представлена только небольшая часть личного собрания Е. (Э.) Э. Лабутите-Ванагене, соответствующая тематике культурного наследия. Остальную часть собрания составляют рукописи, книги и прочие иконографические документы автора, несомненно, достойные публикации. Под каждым опубликованным эстампом представлено краткое описание, идентифицирующее название, соответствие технике, размеры.

Фонд рукописей музея Книги в данном издании представляют 12 автографированных текстов (1981–2011) из книги посетителей музея Книги, которые можно отнести к объектам документального наследия. Опубликованные аутентичные тексты обладают ценностью как предоставляющие информацию читателям книги, и через них напоминающие о постоянной связи книжников Шилуте с известными хранителями культурного наследия из Литвы и зарубежных стран, с другими людьми, неравнодушными к актуализации и сохранению культурного наследия. Записи представлены в алфавитном порядке, согласно фамилиям написавших их авторов.

Символично, что на завершающей книгу странице читатель сможет увидеть печать «Коллекция книг пяти столетий» (автор Андриус Сиргаутас, Шилуте), созданную в честь 500-летнего юбилея упоминания в письменных источниках исторического имени Шилуте – Шилокарчема (2011). Данной печатью отмечены все наиболее ценные документы музея Книги. Это как бы прелюдия будущего: важно не только накапливать и сохранять, но и демонстрировать, распространять, изучать и использовать богатую кладовую культурного наследия музея Книги...

При подготовке книги к изданию была использована чрезвычайно полезная историкографическая информация о старой книге Шилутского края, опубликованная в научных изданиях проф. Домаса Каунаса. Были получены консультации руководителя Центра формирования

и развития информационных источников Литовской национальной библиотеки Мартинаса Мажвидаса Йолиты Степонайтене и главного библиотекаря отдела Рукописей редких книг Риммы Дирсите по поводу отбора изданий и библиографирования. Были просмотрены, оценены и опубликованы отобранные документы из собраний музея Книги, подготовлена структура издания, перенесены имеющиеся данные титульных листов книг и составлены новые библиографические описания. Взаимные дискуссии библиотекарей, создателей данной книги и приобретенный опыт в дальнейшем позволят совершенствовать другие издания подобной тематики, объема или назначения.

Создатели книги сердечно благодарят всех своих названных и неназванных помощников, друзей, единомышленников, многолетних дарителей книг, без доброжелательности и помощи которых или возвышенного акта дарения книги данного издания могло и не быть. Тем более, что долг остается. У библиотекарей музея Книги не было возможности и умения представить в данной книге все ценное, что они накопили в собраниях музея Книги. Причины этого были самые различные и не всегда понятные. Надеемся на снисхождение времени и ценителей книги за допущенные небольшие ошибки, неточности или, возможно, немногословное раскрытие фактов и текстов, которые, как мы надеемся, послужат поддержанию жизнеспособности книги и связи между прошлым и будущим.

Даля Ужпелкене

Leidinio viršelis

Bajoraitis, Fridrichas. Gyvumo zodžiai: Poëmeliù Rinkinys / Paukštëlis. Tilžë. Rûta. 1932. 48 p.

Vydûno parengtame Mažosios Lietuvos poeto Fridricho Bajoraičio eilëraščių rinkinyje, išeistame 1932 m. „Rûtos“ draugijos Tilžėje, publikuojami 47 eilëraščiai. Leidinį dovanojo (2007) knygotyrininkas prof. habil. dr. Domas Kaunas (Vilnius).

Faksimilës viršelis

Bajoraitis, Fridrichas. Gyvumo žodžiai : [1932 m. leidinio faksimilë / parengë ir redagavo Dainora Pociûtë-Abukevičienë]. Vilnius. Petro ofsetas. 2008. 82, [1] p.

2008 m., minint F. Bajoraičio 125-ąsias gimimo metines, 1995 m. poeto vardu pavadintos viešosios bibliotekos iniciatyva išleista vienintelio poeto rinkinio faksimilë, kurią parengë, redagavo ir įvadą parašë kraštietë, literatûrologë prof. habil. dr. Dainora Pociûtë-Abukevičienë (Vilnius).

iš knyginio paveldo rinkinio

Biblijos viršelis, savininko įrašai ir antraštinis lapas

Bybeles : tai esti: wisas Szwentas Rasztas Senojo ir Naujojo Testamento i lietuwiszkąją kalbą iszwerstas. Ant paliepimo Wyriausiosios Prusiszkosios Bybeliu-Draugystes Berlyne is Naujo perweizdetas. [Berlyne. Wyriausiōsiōs Prusiszkōsiōs Bybeliū- draugystēs Berlyne]. Halle. Rasztais iszspaustas Kansteiniszkoje Bybeliū Drukorijoje. 1869. 1136, 282 p.

Biblijoje kartu įrišta ir „Naujasis Testamentas mūsų Wiēszpatiēs ir Iszganytojo Jezaus Kristaus į lietuwiszkąją kalbą iszwerstas. Ant paliepimo Wyriausiosios Prusiszkosios Bybeliū Draugystēs Berlyne isz naujo perweizdetas ir pertaisytas Fridrikio Kurszaczio, lietuwininkū kunigo Karaliauczuje. Halle. Rasztais iszspaustas Kansteiniszkoje Bybeliū Drukorijoje. 1865“.

Knygos viršelis yra su žalvariniais gumburais, dviem odiniais užsegimo dirželiais ir metalo kabėmis. Leidinys su defektais – išplėsti p. 3–102. Viršelio vidinėje pusėje – knygos savininko įrašai. Filologijos mokslų daktarės Janinos Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanavo (2009) jos sūnus dr. Sakalas Janavičius.

Biblijos viršelis ir antraštinis lapas

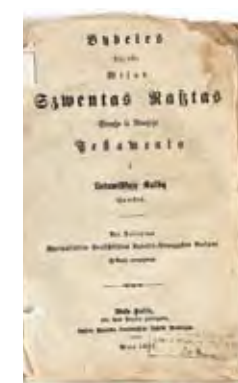
Bybelės : tai esti: wisas Szwentas Rasztas Seno ir Naujo Testamento, i lietuwiszką kalbą perstatytas, isz naujo pérweizdėtas ir asztuntą kartą iszpáustas. Berlinè. Iszpáudintos nù Britiszkosės bey swetimujù Zemjù Bibeliù Draugystès. 1897. 856, 278 p.

Biblijoje kartu įrišta ir „Naujas Testamentas mūsų Wieszpatiės ir Iszganytojo Jėzaus Kristaus, į lietuwiszką kalbą iszwerstas. Berlinè. Iszpáusdintas nù Britiszkosės bey swetimujù Zemjù Bibeliù Draugystès. 1897“.

Knyga yra kietais odos viršeliais. Viršeliuose – tiesių ir ornamentuotų linijų rėmelių su augaliniais ornamentais įspaudai. Ornamentuotoje nugarėlėje yra auksintas įspaudas: Szwentas Rasztas. Žalsvai pilkos spalvos marginti priešlapiai. Pirmajame – nenustatyto asmens autografas. Leidinyje marginalijos pateiktos lietuvių kalba. Knygą dovanavo (2007) šilutiškis Artūras Vitkus.

Biblijos viršelis ir antraštinis lapas

Biblijos puslapių vaizdas (p. 442– 443)

Bybeles : tai esti: wisas Szwentas Rasztas Senojo ir Naujojo Testamento į lietuwiszką kalbą iszwerstas. Ant paliepimo Wyriausiōsiōs Prusiszkōsiōs Bybeliù-Draugystės Berlyne isz Naujo perweizdėtas. [Berlyne. Wyriausiōsiōs Prusiszkōsiōs Bybeliù- draugystės Berlyne]. Halle. Rasztais iszspaustas Kansteiniszkoe Bybeliù Drukorijoje. 1903. [8], 1136, 311 p.

Biblijoje kartu įrišta ir „Naujasis Testamentas musu Wiēszpatiės ir Iszganytojo Jėzaus Kristaus į lietuwiszką kalbą iszwerstas. Ant paliepimo Wyriausiosios Prusiszkosios Bybelių Draugystės Berlyne isz naujo perweizdėtas ir pertaisytas Fridrikio Kursaczio, Lietuwininkū Kunigo Karaliauczuje. Halle. Rasztais iszspaustas Kansteiniszkoe Bybeliù Drukorijoje. 1903“.

Knyga yra kietais odos viršeliais. Viršeliuose – tiesių linijų rėmelių su augaliniais ornamentais įspaudai. Pirmojo viršelio centre – kryžiaus, antrojo – taurės auksinti įspaudai. Ornamentuotoje nugarėlėje yra auksintas įspaudas: Bybeles. Priklijuoti žalsvos spalvos marginti priešlapiai. Apatinio viršelio vidinėje pusėje paliktas autografas mėlynu rašalu: Dargys Erikis. s Jurgo. Knygą nupirkta (1993) iš šilutiškio Valdemaro Rojaus.

Leidinio viršelis, antraštinis lapas ir knygos savininko įrašai

Pagėrintos Giesmju-knygos, kuriosia brangiiausios sėnos ir naujos Giesmes surasztytos Dieuwui ant Garbės ir Prusū karalistėje ésantiems Lietuwiniukams ant Dusziū Iszganimo : podraug su Maldū-knygomis, kuriosia ne tiktay sėnos, bet ir naujos Maldos randamos yra / tases isz Naujo perweizdėjo Kelch, buwėsis Precenteris Kretingoj. Königsberg. Verlag der Hartungschen Buchdruckerei. 1892. [24], 794, [1], 91, [1], 24 p.

„Pagerintos giesmju knygos“ – tai bažnytinės vyresnybės aprobutas oficialūs giesmynas, kurio leidybos išskirtines teises turėjo Hartungų leidykla ir spaustuvė Karaliaučiuje. Leidinio viršelių puošyboje naudojami augalinių ir geometrinių ornamentų įspaudai: pirmajame viršelyje – kryžiaus, antrajame – kieliko (taurės) auksinti įspaudai, knygos blokas taip pat paauksintas. Knyga paženklinta jos savininkų rankraštiniiais įrašais. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanėjo (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Leidinio viršelis, knygoje įrišta vinjetė ir antraštinis lapas

Pagėrintos Giesmju-knygos, kuriosia brangiiausios sėnos ir naujos Giesmes surasztytos Dieuwui ant Garbės ir Prusū karalistėje ésantiems Lietuwiniukams ant Dusziū Iszganimo : podraug su Maldū Knygomis, kuriosia ne tiktay sėnos, bet ir naujos Maldos randamos yra. Königsberg. Verlag der Hartungschen Buchdruckerei. 1903. 16, [3], 794, [4], 100, [3], 24, 15 p.

Knyga kietais viršeliais su augalinių ir geometrinių ornamentų įspaudais ir žalvariniais apkaustais, užsegama viena žalvarine sagtele, auksintais bloko kraštais, dekoruotais priešlapiais, nutrauktas odos dirželis. Ornamentuotoje nugarėlėje – auksintas įspaudas: Giesmju Knygos. Leidinio pradžioje ir gale įrišti priedai – Oto Sekunos (Otto Sekunna) spaustuvėje Šilokarčemoje (dab. Šilutė) išspausdintos „Kelios ewangeliszkos Giesmeles isz tuleropu knygeliu surinktos“ ir „Dwylika dwasiszku nauju Liaupsinimo Giesmju pagal nauga ir sena Testamenta“. Giesmyno pradžioje įrišta ornamentuota ir iliustruota vinjetė su keliais tuščiais puslapiiais specialiai knygos savininko įrašams bei atmintinoms dienoms pasižymėti. Vinjetėje yra įrašas pieštuku. Giesmyną dovanėjo (2005) kraštietė poetė, dailininkė Aldona Gustas (Berlynas, Vokietija).

Leidinio viršelis, antraštinis lapas ir trečiosios dalies „Giesmjū knygu, kurioje randas geroks Skaitlius naujų krikščioniszkū Giesmjū“ fragmentas (p. 2–3)

Pagėrintos Giesmjū-knygos, kuriosia brangiūsios sėnos ir naujos giesmes suraszytos Diewui ant garbės ir Prusū karalystėje ėsantiems Lietuwininkams ant Dusziū Iszganimo : podraug su Maldū knygomis, kuriosia ne tiktay sėnos, bet ir naujos Maldos randamos yra. Königsberg. Verlag der Hartungschchen Buchdruckerei. 1917. 794, [4], 100, 72, 24 p.

Knygos viršelis – odinis, bloko kraštai ir kryžiaus išpaudas pirmojo viršelio centre – paaukuoti, nugarėlėje – taip pat paaukuotas išpaudas: Giesmjū-Knygos. Ornamentuotame priešlapyje – paaukuotas išpaudas: Buk wiėrnas iki smertiės. Knygos pradžioje įrišta Oto Sekunos (Otto Sekunna) ir jo sūnaus Artūro Sekunos (Arthur Sekunna) Šilokarčemoje veikusioje poligrafijos įmonėje spausdinta užrašams skirta vinjetė su gale nurodyta knygrišio pavarde. Leidinyje įdėta keletas priedų. Leidinį dovanojo (2000) šilutiškis A. Vasiliauskas.

Leidinio viršelis ir antraštinis lapas su knygos savininko įrašu

Giesmyno leidėjo kreipimasis į skaitytoją

Pagėrintos Giesmjū=Knygos, kuriosia brangiūsios sėnos ir naujos Giesmės suraszytos Diewui ant Garbės ir Prusū Karalystėje ėsantiems Lietuwininkams ant Dusziū Iszganimo : podraug su Maldū Knygomis, kuriosia ne tiktay sėnos, bet ir naujos Maldos rāndamos yra. Isz Naujo pėrweidėtos per F. K. [redagavo Fridrichas Kuršaitis]. Königsberg. Druck und Verlag der Hartungschchen Hofbuchdruckerei. S.a. [8], 790, [2] p.

Leidinytis turi defektų: nėra 1–40 lapų. Odos viršelis – su tiesių linijų išpaudais, yra dviejų užsegimo kabių žymės ir odinių dirželių liekanos. Leidimo metai nenustatyti. Giesmynas įrištas anksčiau nei 1887 m. Tai liudija viršelio vidinėje pusėje esantis knygos nuosavybės įrašas: Szüle Našed aūs Paleiten 1887. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanojo (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Knygos viršelis ir antraštinis lapas

Wisokios naujos Giesmes arba Ewangelizski Psalmai : kurios pirm to taipo po wieną kaip ir po kelės i mažas knygelės suraszytos buwo, ale dabàr i wienas knygas surinktos ir ant Welijimo keliu nubažnu Dúsiu i Druką padutos. Memel. Gedruckt und verlegt von Holz & Szernus. 1892. III-XVI, 768, 8, 16 p.

Knygos kieti odos viršeliai yra su žalvariniais gumburais, užsegami dviem žalvarinėmis sagtelėmis. Odos dirželiai – nutraukti. Viršeliuose – geometrinio ornamento rėmelių įspaudai: pirmojo viršelio centre – kryžiaus ornamentuotame rėmelyje įspaudas, antro viršelio centre – taurės ornamentuotame rėmelyje įspaudas. Abiejų viršelių vidinės pusės yra žalsvai dekoruotos, o antraštinio lapo rėmeliai – ornamentuoti. Knygos blokas – margintas. Priešlapyje pateiktas autografas pieštuku: Martin Nopens. Prätzmen. Giesmių knygą dovanuoja (2005) kraštietė A. Gustas (Berlynas, Vokietija).

Knygos viršelis, vinjetė su knygos savininko įrašu

Knygos savininko įrašas ir antraštinis lapas

Wisokios naujos Giesmes arba Ewangelizski Psalmai : kurios pirm to taipo po wieną kaip ir po keles i mažas knygeles suraszytos buwo, ale dabar i wienas knygas surinktos ir ant Welijimo keliu nubažnu Dusiu i Druką padutos. Penktą kartą drukawotos. Priekulej. Gedruckt bei G. Trauschies. 1893. 783, 8, 16, 13 p.

Priekulėje Jurgio Traušio spaustuvėje išleistam surinkimininkų giesmynui būdingas tuo metu Mažojoje Lietuvoje vyravęs įrišimas: odos dirželiai, kieti odos viršeliai žalvariniais gumburais, užsegami dviem žalvarinėmis sagtelėmis (viena nuplėšta). Pirmajame viršelyje – kryžiaus, antrajame – kieliko (taurės) ir augalinio ornamento įspaudai. Viršelių vidinės pusės – žalsvai dekoruotos. Nugarėlėje išspausdintas įrašas: Psalmai. Leidinyje įdėta keletas priedų. Knygos pradžioje, įrištoje Oto Sekunos (Otto Sekunna) Šilokarčemoje išspausdintoje vinjetėje, pateikti savininko įrašai: A. Schapeit isz Jagstellu gb. den 6 Dezeber 1883. Kitoje pusėje paliktas įrašas: Anna Schapeit aus Jagstellen geboren den 6 Dezember 1883. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanuoja (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Giesmyno vinjetė su savininko įrašu ir antraštinis lapas

Knygos puslapių vaizdas (p. 400–401)

Wisokios naujos Giesmes arba Ewangelizški Psalmi : kurios pirmto taipo po wieną, kaip ir po keles į mažas knygeles suraszytos buwo, ale dabar į wienas knygas surinktos ir ant Welijimo keliū nūbažnū Dusziū į Druką padūtos. Heydekrug. Verlag von Otto Sekunna. 1898. XVI, 732, 495-498, 437-492 p.

Leidinio viršeliai aptraukti audiniu. Antraštinis lapas – ornamentuotuose rėmeliuose. Įrišta Otto Sekunos (Otto Sekunna) spaustuvėje spausdinta dekoratyvi vinjetė, kurioje – knygos savininko įrašas: G...[neįskaitoma] Görke ...[neįskaitoma] den 23 [29?] Jūli1949 ...[neįskaitoma] 24.3.1931. Įrišta kartu su priedais. Knygos pabaiga išplėšta. Giesmyną dovanėjo (1997) kraštiečiai Antanas Mažeika (Vilnius).

Leidinio antraštinis lapas

Knygos puslapių vaizdas (p. 384–385)

Valančius, Motiejus. Giesmių knyga arba Kantičkos / Motiejaus Valančiausio Žemaičių vyskupo parvežėta ir iš naujo atspausta. Tilžėje. Kašta ir spauda Otto v. Mauderodės. 1906. 862 p.

Tai labiausiai paplitusi knyga lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo metais. Šio katalikiško giesmyno nugarėlėje – kryžius ir įrašas iškiliąja spauda: Kanticzkos. Antraštinis puslapis – ornamentuotuose rėmeliuose. Leidinys su defektais – be apatinio viršelio. Knygos viršelio vidinėje pusėje ir priešlapyje yra savininko nuosavybės įrašai: Jona Vaičiulia. Kaimas Girininku. 1927 m. Vainuta Parapijas. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanėjo (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Giesmyne esantis knygos savininko įrašas ir antraštinis lapas

Giesmių puslapių vaizdas (p. 6–7)

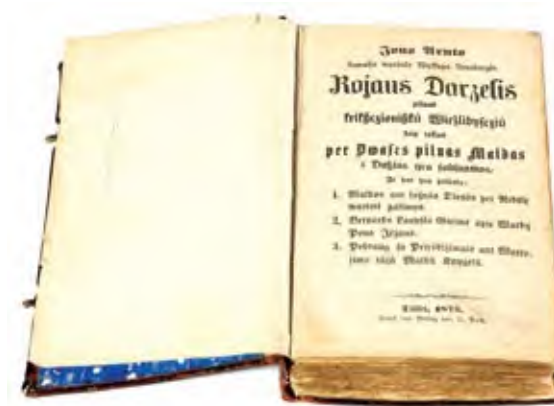

Valančius, Motiejus. Giesmių knyga arba Kantičkos / Motiejaus Valančiauskio Žemaičių vyskupo parvežėta ir iš naujo atspausta. Tilžėje. Kašta ir spauda Otto v. Mauderodės. 1913. 864 p.

Kieto kartono viršelis. Leidinio nugarėlėje – kryžius ir įrašas iškiliją spauda: Kantičkos. Antraštinis puslapis – ornamentuotuose rėmeliuose. Viršelio vidinėje pusėje, priešlapyje – knygos savininko nuosavybės įrašai: 1) Szita Kniga Prigul Pri J. N. Macika jsz Wainuta metusi 1919 mienesei Dicembere 20, 2) 1919.11/20 Wainutėli Miesteli 1919. Giesmyną dovanojo (1997) išėivė iš Vainuto apylinkių Zina Sinkevičienė (JAV).

Maldaknygės viršelis ir antraštinis lapas

Knygininko Rudolfo Štalio knygrišyklos lipdė leidinyje

Arndt, Johann. Jono Arnto buvusio vyrąuso Wyskupo Lyneburgke Rojaus Darzelis pilnas krikščioniskų Wiežlibysčių kaip tokios per Dwases pilnas Maldas į Duszias yra sodinamos : ir dar yra pridėta: 1. Maldos ant koznôs Dienôs per Nedėlę wartoti galimos. 2. Bernardo Laupsės Giesmė apie Wardą Pono Jėzaus. 3. Podraug su Prirôdijimais ant Wartojimo tûjû Maldû Knygelû. Tilsit. Druck und Verlag von H. Post. 1875. XVI, 17-42, 6, VII-XXII, 23-56, 408, [16], 16 p.

Tai viena populiariausių Mažojoje Lietuvoje vokiečių vyskupo Johano Arnto (Johann Arndt) maldaknygių. Įrišta Šilokarčemoje 1860–1930 m. veikusioje knygininko Rudolfo Štalio (Rudolph Stahl) poligrafijos įmonėje. Leidinio įrišimo autorių padeda nustatyti knygų prekybos reklaminis ženklas – prie viršelio iš vidaus priklijuota knygrišyklos lipdė „Gebunden und zu haben bei R. Stahl, Heydekrug“ („Įrištos ir gaunamos prie R. Stahl Šilokarčemoje“). Knygai būdingas Mažosios Lietuvos knygų įrišimas: odos viršelis yra žalvariniais gumburais ir dvejomis užsegimo metalo kabėmis. Odos dirželiai nutraukti. Viršelių puošyboje naudojami giluminiai augalinių ir geometrinių ornamentų įspaudai: pirmajame viršelyje – kryžiaus, antrajame – kieliko (taurės). Viršelių vidinės pusės dekoruotos mėlynai. Maldų knygą dovanojo (2005) kraštietė A. Gustas (Berlynas, Vokietija).

Maldų knygos viršelis, puslapio vaizdas (p. 546) ir kartu įrišto leidinio „Kasdieniškos Maldų knygeles neszczoms, pagindamczioms ir szeszauningkiems“ antraštinis lapas

Starck, Johann Friedrich. Kasdieniškos ranku - knygos geros ir piktose dienose, kurose yra : paraginimai, maldos ir giesmes 1. sweikiems, 2. smūtniems, 3. ligonims, 4. mirszantiems, kaip ir kalbelei, dusaujimai ir maldeles, mirszantiems paskaityt : podraug apdumojimai ir maldos ant szwenczu : su káro, brangybės, máro ir pakájaus maldoms ir su Kasdienišzkoms maldų knygelems. Palinksminimo ir atgaiwinimo maldoms ir giesmėms, neszczoms, pagimdanczoms, szeszauninkėms ir newaisingoms / nū Jono Pridrikio Sztarkio, ewangėliszko kunigo, Frankfurte prie Meino. Tilžėj. Drukawotos ir gawnamas pas J. Reyländeri bey sunu. 1884. XXIV, 546 p., 110 p., 1 portr., 5 iliustr. lap.

Knygoje įrištos XVIII a. Frankfurte prie Maino kunigavusio Johano Frydricho Štarko (Johann Friedrich Starck) maldaknygės „Kasdieniškų rankų knygos...“ ir „Kasdieniškų maldų knygelės...“. Knyga odiniu viršeliu, žalvariniais gumburais su ornamentikos įspaudais – kryžiaus ir kieliuko (taurės), dviem užsegimo metalo kabių žymėmis ir odinių dirželių liekanomis. Nugarėlėje auksintu šriftu įspaudas įrašas: Sztarkio. Be antraštinio lapo. Priešlapio kitoje pusėje – nenustatyto asmens autografas. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanavo (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Maldaknygės viršelis ir antraštinis lapas

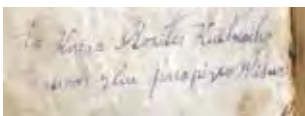

Arndt, Johann. Jono Arnto buvusio yrauso Wyskupo Rojaus Darzelis pilnas krikszczioniszku Wiezlibyszczu kaip tokios per Dwases pilnas Maldas į Duszias yra sodinamos : ir dar yra pridėta: 1. Maldos ant koznos Dienôs per Nedėlę wartoti galimos. 2. Bernardo Laupsės Giesmė apie Wardą Pono Jėzaus. 3. Podraug su Prirodijimais ant Wartojimo tujų Maldų knygelū. Klaipėdoje. Drukawotos pas Kr. Gedrati. 1898. 543 p.

Kristupo Giedraičio spaustuvėje išleista maldaknygė kietais odos viršeliais, yra žalvariniai gumburai, žalvariniai segtukai, vienas odinis dirželis, antras – nuplėštas. Viršeliuose – tiesių ir ornamentuotų linijų rėmelių su augaliniais ornamentais kampuose auksinti įspaudai: pirmojo viršelio centre – kryžiaus, antrojo – taurės paausuoti įspaudai. Viršeliuose įspaudas paausintas superekslibrisas: viršutiniame – išblukęs asmenvardis, apatiniame – data: 1899. Ornamentuotoje nugarėlėje auksintu šriftu įspauda: Maldas. Bloko kraštai auksinti. Leidinyje priklijuoti žalsvos spalvos marginti priešlapiai. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanavo (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Maldaknygės viršelis, antraštinis lapas ir leidinio savininko nuosavybės įrašas

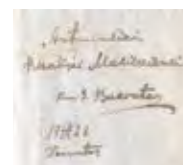

Aukso altorius arba Szaltinis dangiszku skarbū. Naujasis spaudimas pagal tikrą deszimtą ir szesztą sulyginime pagal Naująjį Szaltinį pirmo spaudimo. Tilžėje. Kasztu ir spaustuveje J. Schoenke. 1913. 992, [8] p.

Maldaknygė buvo pagrindinė kontrabandos iš Prūsijos į Lietuvą prekė lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo metais. Šis 1913 m. leidinys – kietais odiniais viršeliais, vieno susegimo žymėmis, be sagtelės ir dirželio. Leidinys yra su knygos savininko asmeniniais įrašais ir nuosavybės įrašu antraštinio lapo vidinėje pusėje: Ta kniga Rozites Ku(v?)etkaites. Kaimas Yliu parapija[e?]'s Widukles. Pirmajame viršelyje – išblukusio įrašo įspaudas. Leidinį dovanojo (1998) šilutiškė Stefanija Galkauskienė.

Leidinio viršelis, antraštinis lapas ir dedikacija priešlapyje

Aukso altorius arba Szaltinis dangiszku skarbū. Naujasis spaudimas pagal tikrą deszimtą ir szesztą sulyginime pagal Naująjį Szaltinį pirmo spaudimo. Tilžėje. Kasztu ir spaustuveje J. Schoenke. 1924. 992 p.

Viršeliuose – tiesių rėmelių su augaliniais ornamentais įspaudai: pirmojo viršelio centre – kryžiaus ir augalinio ornamento, antrojo – taurės ir augalinio ornamento augsinti įspaudai. Ornamentuotoje nugarėlėje įspaudas: Szaltinis. Antraštinis puslapis yra ornamentuotuose rėmeliuose. Priešlapyje pateikta dedikacija: Antminčiai Rozalijai Ma[c]iekienei. Kun. [S.] Bukontas 1928 IX 16 Vainutas. Maldų knygą dovanojo (1997) išėivė iš Vainuto apylinkių Zina Sinkevičienė (JAV).

Leidinio viršelis ir antraštinis lapas

Misziu knygos, tai yra Iszguldimas ewangeliszkū Misziōs Zodziū per czėlą Metą, ant wisū Nedelēs Dienū ir didziujū Szwencziū, kaip ir kelos ant kitū szwencziāmū Dienū : ir kas Tiesa, ne isz wienū knygu yra imtos, bet isz keliū, butent daugiausey isz Jono Oranto Miszu knygu, Augusto Ermano Franko, Dr. M. Luteriaus Misziu knygu ir dar keliu kunigu / pėrstatytos ir į wienas knygas sudėtos nū Dowido Plonaus Aszenberkije, ir Prusū Zemeje gywėnantiems Lietuwininkams Rasztais dewintą Kartą iszspausos. Tilžėje. Druck und Verlag von J. Reyländer & Sohn. 1906. 389, 264, 158, 56, 26, 64 p. 3 d.

Tai vokiečių autorių pamokslų rinkinys: odiniu viršeliu, žalvariniais gumburais su ornamentikos įspaudais – kryžiaus ir kieliko (taurės). Leidiniui būdingos dviejų užsegimo metalo kablių žymės ir odinių dirželių liekanos. Priešlapyje ir antraštiniame lape – dėl defekto neperskaitomas antspaudas. Dr. J. Janavičienės (Klaipėda) iš Šilutės krašto gyventojų gautą knygą dovanojo (2009) jos sūnus dr. S. Janavičius.

Pamokslų fragmentai

Arndt, Johann. Nabasztininko Jono Oranto, buwuso wyrauso wyskupo kunigaiksztystęjē Lyneburkij, Szeszos knygos apie tikra krikszczionuma, apie naudingą prisiwertimą, szirdingą gailesti ir smutką del griekū, kaip ir apie tikrą tikėjimą, ir szwentą gywenimą wiernū krikszczioniū. Tilzeje. [S.n.]. [S.a]. 60, 1058 p.

Tai vienas iš reikšmingiausių protestantiškų pamokslų rinkinių. Pateikta iliustruotų lapų. Leidinys su defektais – be viršelio, antraštinio lapo ir p. 1–22. Leidinį dovanojo (1995) privatus asmuo.

Žodyno antraštinių lapas ir P. Jakšto ekslibrisas

Словарь Россійско - Польскій = Słownik Rossyysko - Polski : сочиненный по словарямъ академіи Россійской перваго и польдняго изданій, съ прогумноженіемъ техническихъ выраженій. Варшава : Въ типографіи университетскаго варшавскаго типографа и книгопродавца Н. Пликсберга, 1825-1828. Т. 1. 1825. 688 с.

Prie pirmojo viršelio iš vidaus priklijuotas 5 x 3,5 cm dydžio ekslibrisas su piešiniu ir asmenvardžiu: PETRAS JAKŠTAS. Ekslibriso autorius – dailininkas Gerardas Bagdonavičius. Antraštiniame lape – nenustatyto asmens autografas spalvotu pieštuku. Ši seniausia bibliotekoje saugoma knyga – vienas iš bibliotekai dovanotų (2003) bibliofilo Petro Jakšto knygų kolekcijos leidinių.

Dainų rinkinio antraštinių lapas ir puslapių vaizdas (p. 46–47)

Dainos oder Litthauische Volkslieder / gesammelt, übersetzt und mit gegenüberstehendem Urtext herausgegeben von L. J. Rhesa, weiland Dr. der Theologie u. Philosophie, ordentl. Prof. der Theologie u. Director des Litthauischen Seminars a.d. Univ. zu Königsberg ; nebst einer Abhandlung über die Litthauischen Volksgedichte, und musikalischen Beilagen. Neue Auflage / durchgesehen, berichtigt und verbessert von Friedrich Kurschat, Candidaten des Predigtamts, academischem Lector der litthauischen Sprache u. Dirigenten des litthauischen Seminars bei der Universität zu Königsberg. Berlin. Verlag von Theod. Chr. Fr. Enslin. 1843. VIII, 246 p., 8 natų p.

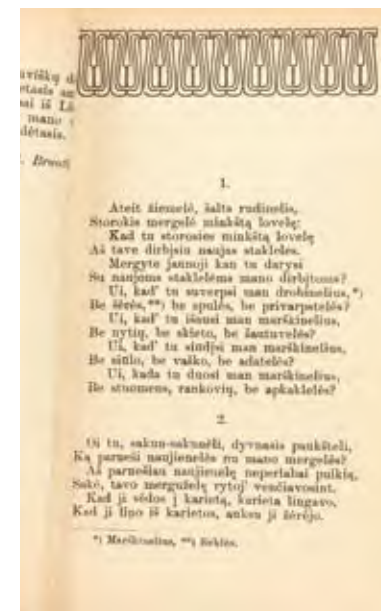
Mažosios Lietuvos lietuvių kultūros veikėjas, Biblijos leidėjas, Karaliaučiaus universiteto profesorius Liudvikas Rėza kartu su devyniais talkininkais 1825 m. sudarė pirmąjį lietuvių liaudies dainų rinkinį „Dainos oder Littauische Volkslieder“, kuriame pateikiamos 85 Mažosios Lietuvos liaudies dainos. Rinkinys antrą kartą buvo išspausdintas 1843 m. Fridricho Kuršaičio pastangomis. Tai plačiausiai išgarsėjusi Mažosios Lietuvos lietuvių tautosakos knyga. Leidinio bloko kraštai tamsinti raudona spalva. Nugarėlėje paliktas auksintu šriftu įrašas: Dainos von Rhesa. Rinkinį dovanuoja (2005) kraštiečių A. Gustas (Berlynas, Vokietija).

Etnografinės studijos antraštinis lapas ir pradžia (p. 1)

Cappeller, Carl. *Kaip senėji Lėtuvinkai gyveno. Aufzeichnungen aus dem Kreise Stallupönen mit Anmerkungen und Wörterbuch* / von Carl Cappeller. Herausgegeben von der Litauischen literarischen Gesellschaft zu Tilsit. Heidelberg. Carl Winter's Universitäts-Buchhandlung (in Kommission). 1904. 75 p.

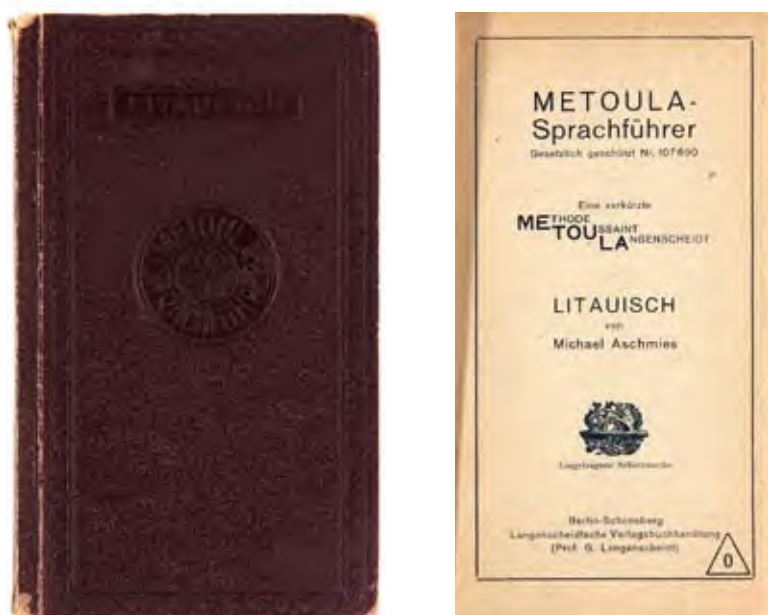
Vokiečių kalbininko, lietuvių tautosakos rinkėjo Karlo Kapelerio (Carl Cappeller) pasakojimas apie XIX a. pirmosios pusės Stalupėnų apskrities lietuvių gyvenimą ir papročius su lietuvių-vokiečių kalbų žodyne ir paaiškinimais, kelių lietuviškų dainų melodijomis. Viršelyje, antraštiniame lape ir p. 1 yra antspaudas: Edmundo Jasiūno biblioteka ir archyvas. Knyga yra su defektais – dėl trapaus popieriaus irsta viršeliai. Gauta (2000) iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Vidaus mainų fondo (toliau – Nacionalinė biblioteka).

Dainų rinktinės viršelis ir puslapio vaizdas (p. 7)

Klaipėdiškių dainos. Surinko Jons Pakalniškis. Vilnius. Išleido A[nsas] Bruožis. M. Kuktos spaustuvė. 1908. 107, [2], II-III, [1] p.

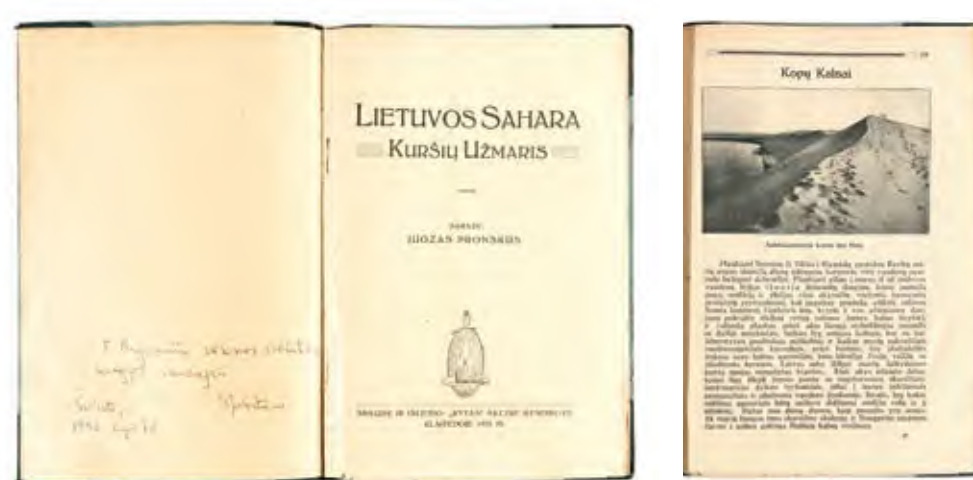
Rinkinį sudaro klaipėdiečių tarme užrašytos 122 dainos. Leidinys gautas (2004) iš Nacionalinės bibliotekos.

Leidinio viršelis ir antraštinis lapas

Ašmys, Mikelis. Litauisch : eine verkürzte Methode Toussaint Langenscheidt / von Michael Aschmies. Berlin-Schöneberg. Langenscheidsche Verlagsbuchhandlung. [1917]. 171, [1] p.

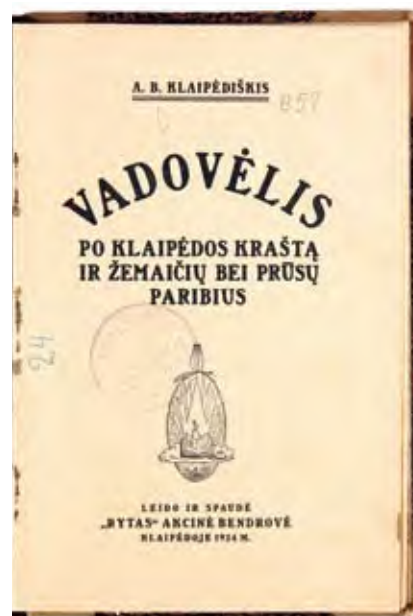
Mažosios Lietuvos kultūros veikėjo, publicisto Mikelio Ašmio parengtas kišeninis 171 puslapio kalbamokslis, kuriame publikuojama trumpa lietuvių kalbos gramatika, pasikalbėjimai ir vokiečių-lietuvių kalbų žodynelis. Priešlapyje paliktas autografas pieštuku: Holms-ten-Gustas. Leidinį dovanavo (2012) kraštiečių A. Gustas (Berlynas, Vokietija).

Knygos antraštinis lapas, puslapio vaizdas (p. 19) ir S. Jakštienės dedikacija

Pronskus, Juozas. Lietuvos Sahara : Kuršių Užmaris / surašė: Juozas Pronskus. Klaipėdoje. Spaudė ir išleido „Rytas“ akcinė bendrovė. 1923. 51, [2] p.

Tai pirmoji knyga apie Kuršių neriją. Leidinį iš šilutiškio tyrėjo, bibliofilo Petro Jakšto asmeninės bibliotekos dovanavo (1996) žmona Sofija Jakštienė. Priešlapyje yra dedikacija: F. Bajoraičio viešosios bibliotekos knygos muziejui. S. Jakštienė. Šilutė, 1996 liepos 7 d.

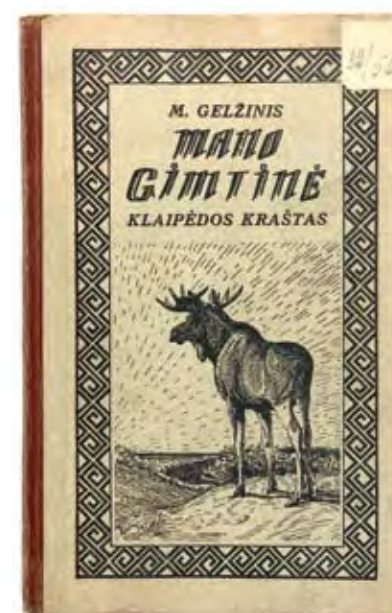

Leidinio antraštinis lapas ir puslapio vaizdas (p. 36)

Bruožis, Ansas. Vadovėlis po Klaipėdos kraštą ir Žemaičių bei Prūsų paribius / A. B. Klaipeidiškis. Klaipėdoje. Leido ir spaudė „Rytas“ akcinė bendrovė. 1924. 88 p.

Antraštiniame lape, p. 3, 19, 33, 47, 73 ir įrištame žemėlapyje yra antspaudas: Žemių Viešoji Valstybinė Biblioteka. Gauta (2004) iš Nacionalinės bibliotekos.

Leidinio viršelis ir puslapio vaizdas (p. 62)

Gelžinis, Martynas. Mano gimtinė Klaipėdos kraštas. Krašto mokslo vadovėlis (Klaip. Kr. Direkto-
rijos 1935.V.9. nutarimu pripažinta tinkamas vartoti Klaipėdos Krašto prad. mokyklose) / M. Gelžinis.
Klaipėda. Klaipėdos krašto mokytojų draugijos leidinys. 1935. 103 p.

Tai Mažosios Lietuvos tyrėjo, pedagogo Martyno Gelžinio krašto pažinimo vadovėlis, išleistas Klaipėdos krašto mokytojų draugijos. Šis vadovėlis buvo pirmasis ir vienintelis šios rūšies lietuviškas veikalas, Klaipėdos krašto Direkto-
rijos nutarimu tapęs privalomu Klaipėdos krašto mokykloms. Knyga gauta (2005) iš Nacionalinės bibliotekos.

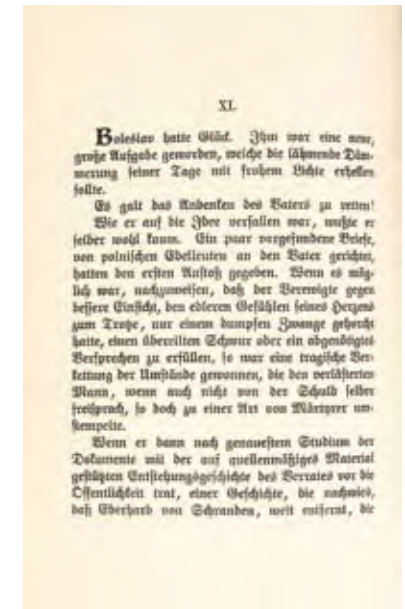
Hermano Zudermano (Hermann Sudermann) knygų rinkinys

Leidinio viršelis ir puslapio vaizdas (p. 5)

Sudermann, Hermann. Jonas Krikštytojas. Penkiaveiksme tragedija su prologu / H. Sudermann. Vertė A. Musteikis. Brooklyn, N. Y. Spauda ir lėšos „Vienybės Lietuvninkų“. 1909. 110 p.

Pirmoji į lietuvių kalbą išversta H. Zudermano knyga. Viršelio antroje pusėje ir antraštiniame lape yra antspaudas: Balio Pakšto šeimos dovana. Antraštiniame lape – įrašas: Emilijos Pakštienės. Leidinys su defektais – be apatinio viršelio. Knyga gauta (2001) iš Nacionalinės bibliotekos.

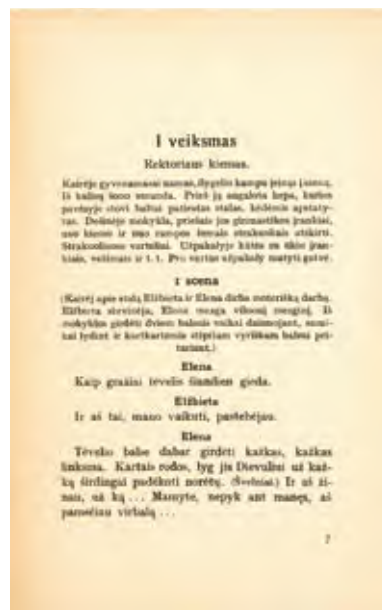
Knygos viršelis ir puslapio vaizdas (p. 184)

Sudermann, Hermann. Der Katzensteg [Katinų lieptas]. Roman von Hermann Sudermann. Stuttgart und Berlin. Cottasche Buchhandlung Nachfolger. 1917. 374, [10] p.

Knygą dovanuoja (1993) Zigfrydas Ludžuvaitis (Siegfried Ludszuweit; Hanoveris, Vokietija).

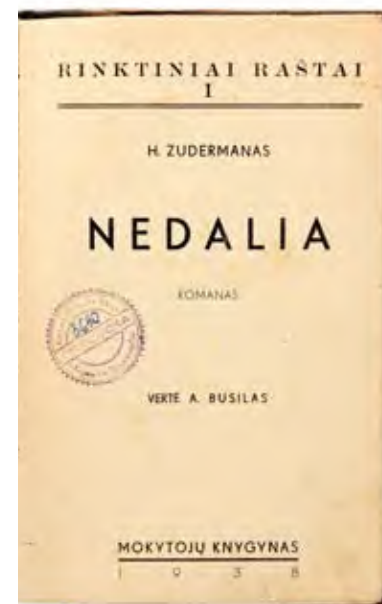

Knygos viršelis ir puslapio vaizdas (p. 7)

Sudermann, Hermann. Užkampio laimė. Triveiksmis vaidinimas / Herman Zuderman. Vertė K[azys] Puida. Kaunas. Švietimo Ministerijos leidinys. 1921. 115 p. – (Skaitymų biblioteka; Nr. 2).

Leidiny pirktas (1994) iš šilutiškės S. Pečiūnienės asmeninės bibliotekos.

Knygos antraštinis lapas

Sudermann, Hermann. Nedalia. Romanas / H. Zudermanas. Vertė A[ntanas] Busilas. Kaunas. Mokytojų knygynas. 1938. 226, [2] p.

Romano „Frau Sorge“ [Ponia Rūpestis] vertimas į lietuvių kalbą pavadinimu „Nedalia“. Antraštiniame lape ir p. 226 yra antspaudai: 1) Kauno Miesto S-bės Rajoninė Senamiesčio Biblioteka [ranka įrašyta: 3630], 2) Liet. TSR Knygų Rūmų Knygų Saugykla. Leidinys gautas (2004) iš Nacionalinės bibliotekos.

Knygos viršelis ir rašytojo tėvams skiriamas eilėraštis (p. 3)

Sudermann, Hermann. Frau Sorge [Ponia Rüpeštis]. Romanas. Stuttgart. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger. 1939. 238, [4] p.

Romaną dovanėjo (1993) Z. Ludžuvaitis (S. Ludzuweit; Hanoveris, Vokietija).

Vydūno (Vilhelmo Storostos) knygų rinkinys

Knygos viršelis ir puslapio vaizdas (p. 1)

Vydūnas. Slaptinga žmogaus Didybė / Vidūnas. Tilžėje. Vilh. Storost. 1907. 64 p.

Antraštiniame lape ir kitose vietose palikti antspaudai: 1) KUN. VYTAUTAS GUREVIČIUS (vėliau nubraukta), 2) L. K. J. S. „Pavasaris“. Išlaužo kuopa, 3) Prienų Viešoji Valstybinė Biblioteka, šalia ranka įrašyta – 3509. Knyga gauta (2003) iš Nacionalinės bibliotekos.

Knygos viršelis ir puslapio vaizdas (p. 7)

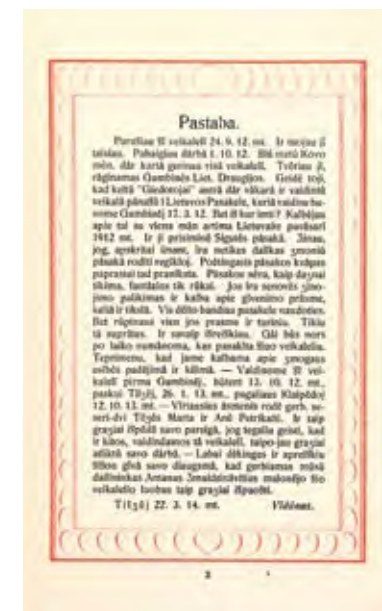

Vydūnas. Mūsų Laimėjimas. Mystėria. Tris veiksmeliai / Vidūnas. Tiltzėje. Rūta. 1913. mt. Ši veikalā spaudė Otto v. Mauderodė Tiltzėje 1913. mts. 48 p.

Priešlapyje paliktas įrašas spalvotu pieštuku: K. Lekszas. Klaipėdos antikvariato antspaude nurodyta kaina – 20,00 rub. Leidinys pirktas (1989) Klaipėdos antikvariate-knygyne.

Knygos viršelis ir įžangos žodis (p. 3)

Vydūnas. Sigutė. Iš Lietuvių pāsakos sumanita vienveismė mystėria / Vidūnas. Tiltzėje. Rūta. 1914. mt. Ši veikalā spaudė Otto v. Mauderode Tiltzėje 1914. mts. 32 p.

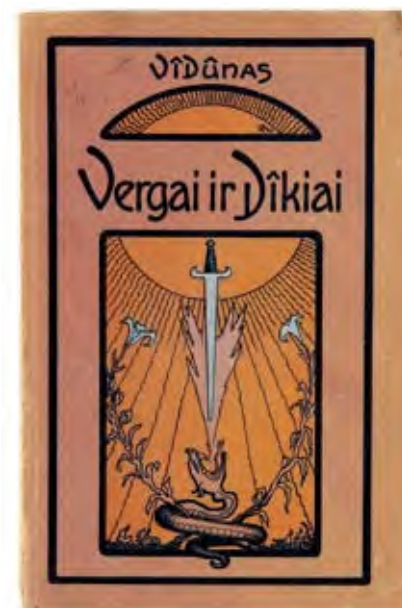
Tai vienas meniškiausių XX a. pradžios lietuvių leidinių. Knyga gauta (1989) iš Nacionalinės bibliotekos.

Knygos viršelis ir įžanga (p. 3)

Vydūnas. Zmonijos kėlias / Vidūnas. Antras Leidimas. Tiltzėje. Rūta. 1914. mt. Spausta „Lituánios“, Tiltzėj. 52 p.

Antraštiniame lape paliktas įrašas pieštuku: N 29. An. Jonikio. Kitoje pusėje – antspaudai: 1) LTSR Valst. Respublikinė Biblioteka, 2) LRB nurašyta. Leidinys gautas (1989) iš Nacionalinės bibliotekos.

Knygos viršelis ir antraštinis lapas su specialiai Knygų dovanojimo akcijos „Penkių šimtmečių knygų kolekcija“ (2011) leidiniams žymėti sukurtu antspaudu

Vydūnas. Vergai ir Dikiai. Keturių veismų tragaida / Vidūnas. Tiltzėje. Rūta. 1919-mts. 126, [2] p.

Antraštiniame lape yra evangelikų liuteronų kunigo Jurgio Gavėnio autografas pieštuku. Leidinį dovanavo (2011) Šilutės kraštietis prof. habil. dr. Arnoldas Pirockinas (Vilnius) viešosios bibliotekos inicijuotos Knygų dovanojimo akcijos „Penkių šimtmečių knygų kolekcija“, skirtos Šilutės – Šilokarčemos – paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 500 metų jubiliejui paminėti, metu.

Leidinio viršelis ir puslapio vaizdas (p. 3)

Vydūnas. Gimdimo Slēpiniai / Vidūnas. Tretšais, taisītais leidimas. Tilžēj. Rūta. 1921. Spaudē šī veikalā Otto v. Mauderodē, Tilžēj. 101, [3] p.

Knyga gauta (2002) iš Nacionalinės bibliotekos.

Leidinio viršelis ir puslapio vaizdas (p. 5)

Vydūnas. Mūsū Uzdavinis / Vidūnas. Antras leidimas. Tilžėje. Rūta. 1921. Spaudē šī veikalā Otto v. Mauderodē, Tilžēj. 188, [2] p.

Antraštiniame lape yra autografas: Viktetkus. 1946. VII. 20. Kitoje pusėje – antspaudai: 1) LTSR Valstybinė RESPUBLIKINĖ BIBLIOTEKA, 2) LRB nurašyta, šalia ranka įrašytas inventorinis numeris B 19225. Knyga gauta (1989) iš Nacionalinės bibliotekos.

Knygos ženklai:

ekslibrisai

Valentinas Ajauskas (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Hermanas Zudermanas. 1858–1928

1991. 10,4x8,7 cm

Šilutės rajono savivaldybės premija

Valentinas Ajauskas (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Mikelis Hofmanas. 1889–1921

1991. 12x7,4 cm

Šilutės rajono savivaldybės premija

Rimantas Buivydas (Šiauliai, Lietuva)

Šilutei-480. Aldona Gustas

1991. 15,5x11 cm

Sigitas Burneckis (Šiauliai, Lietuva)

Šilutei-48o. Štalis Adolfas
1991. 7,2x8,5 cm

Rima Gaižauskaitė (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-48o. Šilutės miesto biblioteka
1991. 6,5x5 cm

Valerijonas Jucys (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Šilutės centrinė biblioteka
1991. 10x9,5 cm

Ieva Labutytė (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Šilutės evangelikų liuteronų bažnyčia
1991. 10,7x7,8 cm

Ieva Labutytė (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Georg Harry Aschmann

1991. 10,7x7,8 cm

Marius Liugaila (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Stasys Darius. In memoriam

1991. 12x10,3 cm

Šilutės rajono savivaldybės premija

Marius Liugaila (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Šilutės centrinė biblioteka

1991. 9,2x7,7 cm

Šilutės rajono savivaldybės premija

Stanislava Maleckienė (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Hermanas Zudermanas

1991. 10x7,5 cm

Stasė Medytė (Panevėžys, Lietuva)

Šilutei-480. Vladimirovas Levas
1991. 7,5x5 cm

Jūratė Rekevičiūtė (Kaunas, Lietuva)

Šilutei-480. A. Gustas
1991. 18,8x14 cm

Elvyra Marija Saladinskaitė-Jurgelionienė (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Kraštotyros muziejus
1991. 9,8x7,5 cm

Vytautas Šakalys (Saugos, Lietuva)

Šilutei-480. Santara
1991. 14x11 cm
Paskatinamoji premija

Nijolė Šaltenytė (Vilnius, Lietuva)

Šilutei-480. Aldona Gustas

1991. 6,5x7,8 cm

Šilutės rajono savivaldybės premija

Danutė Žalnieriūtė (Klaipėda, Lietuva)

Šilutei-480. Vydūno klubas

1991. 13x8 cm

Lietuvinkų bendrijos „Mažoji Lietuva“ premija

Augustinas Virgilijus Burba (Klaipėda, Lietuva)

Vydūnas-125. Šilutė. Nicola A. Carlone
1992. 8,4x6,6 cm
Laureatas

Augustinas Virgilijus Burba (Klaipėda, Lietuva)

Vydūnas-125
1992. 8,3x6,4 cm
Laureatas

Elena Karpec (Pervouralskas, Rusija)

Vydūnas-125. Šilutė. Biblioteka
1992. 8,4x6,6 cm

Sigita Kišonaitė-Auželienė (Palanga, Lietuva)

Vydūnui-125. Vydūno draugija
1992. 12x12 cm
Laureatė

Konstantin Kozlovskij (Kijevas, Ukraina)

Vydūnas-125. Šilutė. Giedrė Leškytė
1992. 11,7x10,2 cm

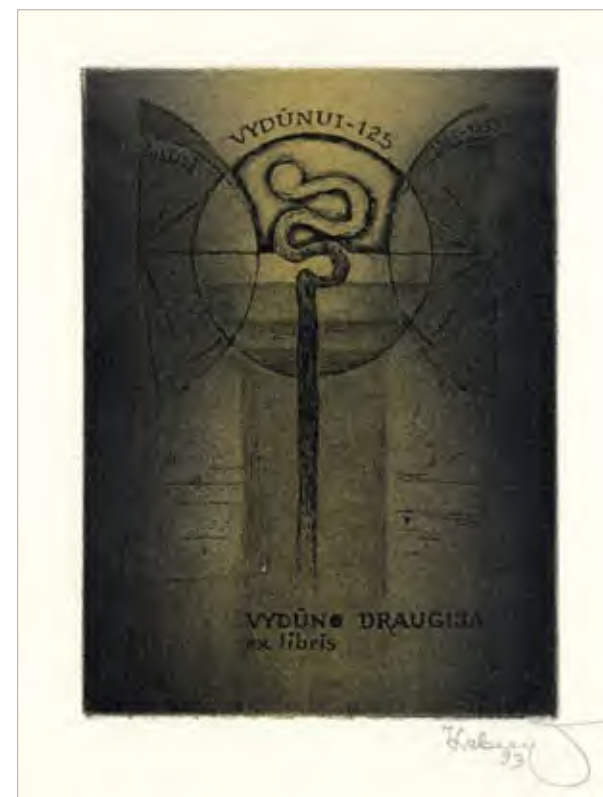
Elvyra Kriaučiūnaitė (Vilnius, Lietuva)

Vydūnui-125. Šilutė. K. G.
1992. 8x4 cm
Laureatė

Elvyra Kriaučiūnaitė (Vilnius, Lietuva)

Vydūnui-125. Šilutės miesto centrinė biblioteka
 1992. 5,6x4,1 cm
 Laureatė

Ieva Labutytė (Vilnius, Lietuva)

Vydūnui-125. Šilutė. Vydūno draugija
 1992. 12x9 cm

Ieva Labutytė (Vilnius, Ukraina)

Vydūnui-125. Šilutė. Marta Raišukytė. 1879–1933. In memoriam
1992. 11,3x8,2 cm

Claudio Lara (Buenos Airés, Argentina)

Vydūnui-125. Šilutė. Vydūno draugija
1992. 12x9 cm

Claudio Lara (Buenos Airés, Argentina)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 12x10,5 cm
Laureatas

Birutė Matijošaitytė (Vilnius, Lietuva)

Vydūniui-125. Šilutė. Jurgen Storosta
1992. 6,7x4 cm
Laureatė

Juri Orlov (Jehvis, Estija)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 9,5x7 cm
Laureatas

Emilija Poškutė-Pumputienė (Klaipėda, Lietuva)

Vydūnui-125. Šilutė. Klaipėdos centrinė biblioteka
1992. 7,3x6 cm
Laureatė

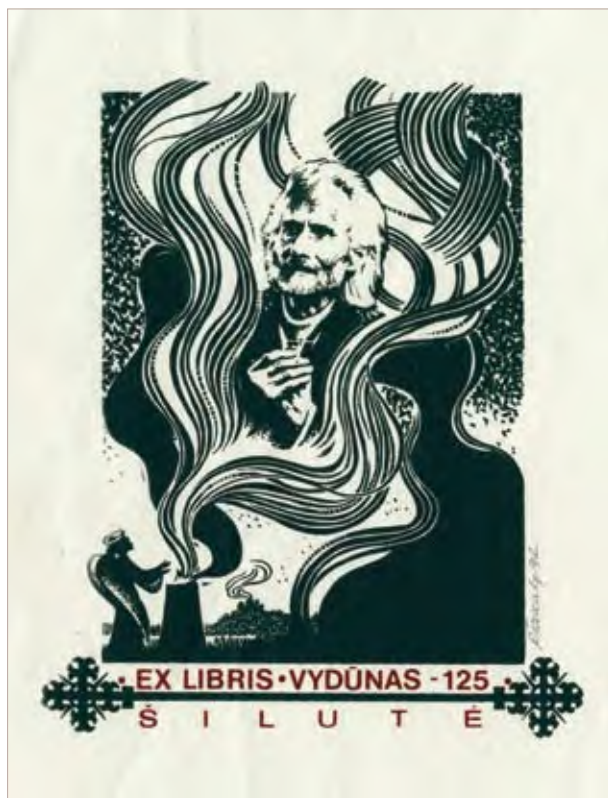
Emilija Poškutė-Pumputienė (Klaipėda, Lietuva)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 11,8x5,8 cm
Laureatė

Juozas Sodaitis (Ormond Byčas, JAV)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 10x5,5 cm
Laureatas

Antanas Rimantas Šakalys (Vilnius, Lietuva)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 11,5x9,5 cm
Laureatas

Laima Švabaitė-Petrulienė (Lokportas, JAV)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 10,3x7,6 cm
Laureatė

Veronika Švabienė (Čikaga, JAV)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 11x7,5 cm
Laureatė

Volodimir Taran (Kijevas, Ukraina)

Vydūnas-125. Šilutė. Vacys Bagdonavičius
1992. 7,2x6,3 cm
Laureatas

Jerzy Waygart (Vroclavas, Lenkija)

Vydūnas-125. Šilutė
1992. 9,4x6,5 cm
Laureatas

Jan Walkiewicz (Plockas, Lenkija)

Vydūnas-125. Šilutė. Giedrė Leškytė
1992. 7,5x5 cm
Laureatas

„Šilutė“

Archibald Bajorat (Oberurzelis, Vokietija)

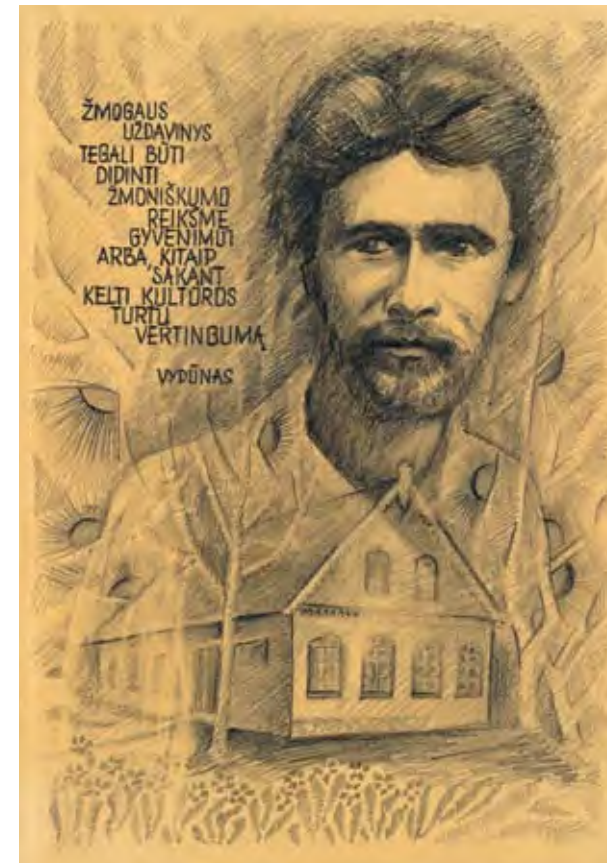
Senoji ir naujoji Šilutė. 1996. 15x21 cm

Prizininkas

Archibald Bajarat (Oberurzelis, Vokietija)

Šilutė. Šyša. „Vakaras ant tilto“. 1996. 9,3x14 cm
Prizininkas

Kristina Blankaitė (Šilutė, Lietuva)

[Vydūnas]. 1996. 21x15 cm

Sigita Kišonaitė-Auželienė (Palanga, Lietuva)

Mažoji Lietuva. 1996. 21x11 cm

Prizininkė

Sigita Kišonaitė-Auželienė (Palanga, Lietuva)

Šilutė. 1996. 21x11 cm

Prizininkė

Ieva Labutytė (Vilnius, Lietuva)

Labų dienų iš Šilutės! 1996.10,5x14,5 cm
Prizininkė

Ieva Labutytė (Vilnius, Lietuva)

Nuoširdūs sveikinimai. Šilutė. 1996. 10,5x14,5 cm
Prizininkė

Lijana Lamsodytė (Šilutė, Lietuva)

Šilutė. 1996. 10,5x21 cm

Prizininkė

Marina Maksutova (Ryga, Latvija)

Šilutė. 1996. 15x10,5 cm

Marina Maksutova (Ryga, Latvija)

Šilutė. 1996. 15x10,5 cm

Ona Šimaitytė-Račkauskienė (Klaipėda, Lietuva)

Kelias į Šilutę. 1996. 16,5x10 cm
Prizininkė

Mauricio Schwarzman (Buenos Airés, Argentina)

Šilutė. Lietuva. 1996. 9,3x14 cm

Reda Uogintienė (Šiauliai, Lietuva)

Šilutė. 1996. 15x10 cm
Prizininkė

Egidijus Vidrinskas (Šilutė, Lietuva)

Prieangis. Šilutė. Vilų gatvė. 1996. 10,5x15 cm

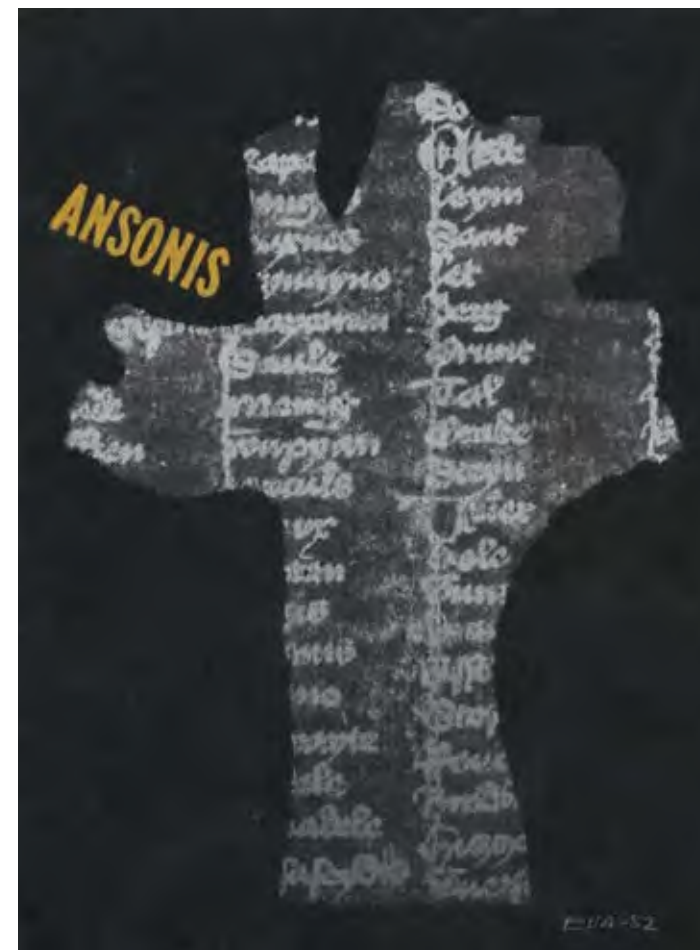
Egidijus Vidrinskas (Šilutė, Lietuva)

Veranda. Šilutė. Žuvų turgaus aikštė. 1996. 15x21 cm

Estampai:

Ieva (Eva) Erika
Labutytė-Vanagienė

(1938 m. balandžio 15 d. Begėdžiai, Šilutės apskritis
(dab. Pagėgių savivaldybė) – 2003 m. rugsėjo 18 d. Vilnius) –
Lietuvos dailininkė grafikė

Prūsų žodžiai I

1982. Mišri technika. 17 x 12,5 cm

Prūsų žodžiai II

1982. Mišri technika. 17 x 12,5 cm

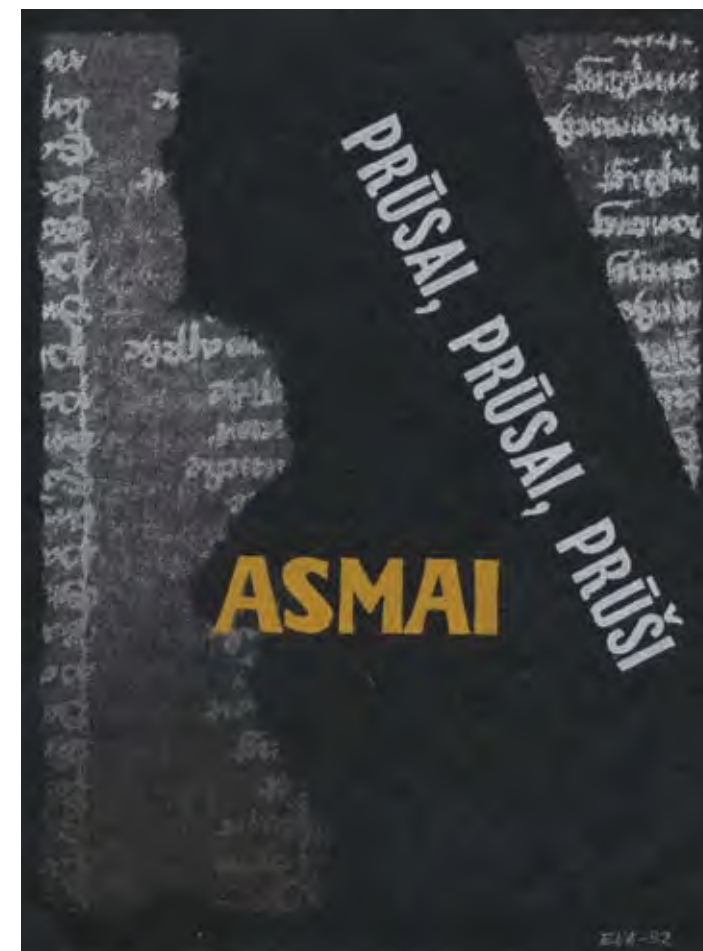
Prūsų žodžiai III

1982. Mišri technika. 17 x 12,5 cm

Prūsų žodžiai IV

1982. Mišri technika. 17 x 12,5 cm

Prūsų žodžiai V

1982. Mišri technika. 17 x 12,5 cm

Prūsų žodžiai VI

1982. Mišri technika. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė (Hugo Šojus)

1989. Ofortas, akvatinta. 28 x 20 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė (Petras Jakštas)

1989. Ofortas, akvatinta. 28 x 20 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė I

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė II

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė III

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė V

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė VI

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė VII

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

Šilutė. Lietuvininkų gatvė VIII

1989. Ofortas, akvatinta. 17 x 12,5 cm

autografai iš Knygos
muziejaus lankytojų
knygos ir laiškų

Čia jaučiau jautian
Nydūno knygos, iš čia
sklinda jo dvasia, čia
gražiai gerbiamas jo
atnūnimas
Dėkui už tai Biblioteka
dėkinga Nydūno draugja:
Jos vertu-
prininimas
V. Bagdonavičius
2009 07 30

Filosofo, literatūrologo, Mažosios Lietuvos kultūros tyrėjo
dr. Vaclovo Bagdonavičiaus autografas

2009 m. liepos 30 d.

KELIAS SMILTYNĖJE

Direktorei
Šilutės F. Bajoraičio
viešoji biblioteka
Lichwininkų 74
LT-99472 ŠILUTĖ

2005 m. rugpjūčio mėn. 11 d.

Gerb. p. Dalia Užpelkienė,

Labai ačiū už tojų laikraščio iškarpas iš „Šilokarėmė“ ir
„Savivaldybių žinios. Mes galime prisivairuoti kad
Jūs turejotė daug darbo nuostabių straipsnių laikraščiu.
Gražu, kad ir laikraštis pateko ir fotografija, PAKELIAI
& mokyklė.“ – Mes dėkojame taip pat už pokalbį
bibliotekoje. Labai ačiū už Šilutės euziklo rediją.

Mes siunčiame Jums motronką iš mūsų apžvalgų
bibliotekoje, ir 4 spalvos-medžio-raiščiūnus:

(Trijųtyks) 3 egzemploriai „Ryšium su sausio 13-tąja 1991“
1 egzempliorius „NERINGA“

Tikimės Jums patiks. (Viskas olovais). ---

Gal būt naesiosios bibliotekos atilamumui bus 2006
suorganizuota nauja parodė.

Nuosirdžiausi vasaros linkėjimai

Rūta ir Archibaldo Bajorat

Laikraščius, su žemėlapiu, ir visus žiūdies eliojus ir įamty
Nėrmė, mano darbu. Dėkoti or visus entūmū tiki, gily
literatūras, tūpratūras, kaip Šilutė, ir tovis mūly kultūras,
grūmū. Būnaimeje patūmūdeis dū mūty, būnūmūje, oštūti
ir būnt mūtyis oltūmū atūrtūmū mūdytūmū oštūmū kūmū.

Būnūmū būnūmūje, darūmū būnūmūmūje, būnūmū ilgū
būnūmū būnūmūmūmū!

1981.3.

Vidmūmū Jūty -

Markūmū

Dailininko Archibaldo Bajorato (Archibald Bajorat) laiškas F. Bajoraičio viešosios
bibliotekos direktorei Daliai Užpelkienei

2005 m. rugpjūčio 11 d.

Rašytojo Juozo Baltušio autografas

Kūrybos vakaras Šilutėje. 1981 m. balandžio 3 d.

Sią graižią rudeni dieną, toks nuostabus
 renginys minint karininką Petro Jakšto.
 Tikrai kartą, kada bankausi gražioje
 Lietuvos valstybės vėitose sutinku nuos-
 tabius žmones, savo krašto patriotus,
 kultūras paveldo puoseletojus, kurie
 savo darbais stiprina mūsų valstybę.
 Tik jie su nuostabumu, pūtelis kūno
 gerumo atliekant savo darbus. Štai
 ir šiandien būvome kartu su karininkais
 mokymai nustebinti šios bibliotekos dar-
 buotojų pasiūlymams ir profesionalumui
 rengiant šį renginį. Nuostabiems
 dalykams ir jūsų gerus žodžius ir
 mintis puoselejaus valstybei istoriją
 atminti:

Su pagarba,
 Generolo Jono Žemaičio
 Lietuvos Mero Charakteris
 vardu plk. (A. Dubačius)

Pulkininko Arūno Dudavičiaus autografas

Mokslinė konferencija, skirta karininko, tyrėjo, žurnalisto ir bibliofilo Petro Jakšto 105-osioms
 gimimo metinėms. 2004 m. spalio 30 d.

as' gimiau
 1938-ųjų kovo dieną
 Karceris'kiai vadinosi Karimui
 priimti nome ateinacia,
 motinai
 padėjo senelė
 kol abi moterys
 bargo su manim
 virs Karimo snigo
 nome isupusi
 į skepeta's
 senelė
 dekojo Dievui
 tyliai alsavo
 mieganti motinai
 užpūstyti keliai
 ir saulė
 šalta
 žruba žemyn
 į sekle
 ir į nome

Aldonas Gustas
 Vertė Vytautas Karalius

Iš dailininkės, poetės Aldonos Gustas rankraščio „Vaikystė“

Eiles į lietuvių kalbą vertė poetas Vytautas Karalius. 2004 m. balandžio 4 d.

gero vėjo ir istorijos dakti toliau toki, garsai,
kultūrinis darbas. Jūsų Tankutė - New Yorkas

Vilnius, 1988. 11.10.

Gerbiama, miela Giedre,

Tik dabar rasau. O uostėjau tuoj pat po mūsų
grįžimo jums visiems parašyti gražų padėlos
laišką, bet vis tie skubūs darbai...

Kokiais žodžiais jums atsidėloti?

Nėra tokių žodžių... Yra begalinis dėkingas-
mas pajusti žmonių artumą ir gerumą, yra didis
moras savo darbais, veikia prisidėti prie savo
krašto gyvenimo - tad gal visa tai ir laisva ta pa-
dėka už jūsų meilę ir pagarbą mums, jūsų
kraštėčiams.

Mes visi naują atgimimą sugrįžome į savo
žemę. Dar kartą. Ir šį kartą - viskas brangiau.
Nauju atidumu ir jautria širdimi. Ir Šilutės var-
das liks šventas mūsų gyvenime...

Mažosios Lietuvos lietuvių spaudos, visuomenės veikėjo Martyno Jankaus
anūkės levos Jankutės autografas

M. Jankaus palaikų perlaidojimas Bitėnų kapinaitėse. 1993 m. gegužės mėn.

Iš dailininkės grafikės levos Labutytės-Vanagienės laiško Šilutės centrinės bibliotekos
Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vedėjai Giedrei Leškytei

1988 m. lapkričio 10 d.

Kokių šviesų susidome Jūsų bibliotekoje,
krel nuostabių, turtinių, ir dovanų žmonių
su tikome! Tegu šviesda Jūsų knygos namai
gerumu, meilė, tešpinčiukuoja jė žiniai, nū,
išradin guame patėikiant knygos žmogui, atre-
niant jė puotė, ir širdi. Gerai ta mūsų šėturotė
Jūsų darbai ir žygiai, Jūsų atpėrdiai, Jūsų
išėkėindėrėmėi ir šėntėmėi. Mylin Jus -
Justas Marcinkevičius

1999 09.17

Poeto, prozininko, dramaturgo, vertėjo Justino Marcinkevičiaus autografas

1999 m. rugsėjo 17 d.

Kuo stabu, kad šilutiskiai yra Mažosios Lietuvos
patriotai, didžiųjų lietuviškais, saugo bei
globoja kultūrinė bei dovanų palikimą ir ne-
didelio krašto intelektualai sugeba leisti netgi
savo enciklopediją. Šlovė plunksnos bitėlėms?
Mažosios Lietuvos enciklopedijos
Vilnius
2002 II 8 *Algis* ngr. moksl. redaktorius
dr. Algirdas Matulevičius

Mažosios Lietuvos istorijos ir lietuvių tautinio atgimimo spaudos tyrinėtojo, istoriko
dr. Algirdo Matulevičiaus autografas

2002 m. vasario 8 d.

Gerbiamajai poniai
Daliai Užpelkienei

Gerbiamoji ir mieloji Dalia, šis rašelis
jau seną jūsų laiškelį. Šešerius išsivėsi
priėmimas bibliotekai knygas. Taip knygos
yra su ev. lietuvių knygų geriausiu Ga-
vėnio (1909-1981) kuris yra 1960-1961 m.
buvo šilutėje ev. lietuvių baznyčios kl-
bonu. Jo būda daktaro knyga meilė. Jei
gaitė, tai bibliotekos registre pažymėkite,
jog šios knygos ir jo knyga mūšiu, kuris
deja, beveik visų praradęs. Kitos knygos
bavo man patikėtos kaip pirmajame laiške
minėjau, mano bičiulis Leonidas Venckaus:
atsiūt ir sugebėsi jai padėti, tikrai
viedų. Man svarbu, kad šilutės bibliotekoje
bus toji tikrai mieliausia vieta.

Šilutėje šventę gegužės 27 d. ki-
linos atėję. Tada taip geriaai žyris
ir žalinos Nemuno, Jyso ir Minijos
laukus... Bet iki šventės dar laip doli.

Lietuvių žemės ir bibliotekos bus
daktarėnės sėkmes!

Jūsų
Arnoldas

Vilnius, 2011 01 08, šeštadienis.

Kalbinko, vertėjo, prof. habil. dr. Arnoldo Piročkino laiškas F. Bajoraičio viešosios
bibliotekos direktorei Daliai Užpelkienei

2011 m. sausio 8 d.

Gerai bibliotekos darbuotojus
su jais susitikimus ne vėlavus 1-oje
filialo žyryje ir gėm mėlėje.

Susitikimai mums, klausytojai
atlytis ir žinėjimas. Gerai!

Telpat jus darna, parada, dyfona
ir, atnove, poezija!

Draugaudami -

Jūsų Mart. Vainilaičio

2001.03.22

Vaikų poeto, vertėjo Martyno Vainilaičio autografas

2001 m. kovo 22 d.

Šilutė yra mano jaunystės miestas.
Malonu žiūrėti kaip jis auga ir groėja,
kaip klesti mano buvusi mokykla ir ži-
noma biblioteka. Ačiū už puikiai Mazosės
dešimtos knygos parodą, už tai kad kam-
piūt šio krašto kultūros paveldimė.

Ačiū už pakvietimą. Nuostabiame
lenkėjimė.

30. X 88

Львов Владимирович
Кыгуис

Vieno žymiausių ir produktyviausių XX a. antrosios pusės Lietuvos
bibliotekininkystės, knygotyros ir informacijos mokslų atstovo, knygotyrininko
prof. Levo Vladimirovo autografas

Pirmoji kraštiečių šventė. Šilutė, 1988 m. spalio 30 d.

Penkių šimtmečių knygų kolekcija / 1511-2011 / Šilutė : antspaudas / dailininkas
Andrius Sirtautas. Šilutė. 2011. Raudonos spalvos įrašai. 2,7x5,7 cm.

ISBN 978-9986-31-372-4

Biblioteka – kultūros paveldo buveinė: iš Knygos muziejaus rinkinių / [sudarė Laima Dumšienė, Dalia Užpelkienė, Virginija Veiverienė ; dailininkė Gitana Jurkienė]. – Šilutė : Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka, 2013. –143, [1] p. : iliustr.

UDK 021(474.5)

Bi55

Iliustruotame leidinyje skelbiami Šilutės rajono savivaldybės F. Bajoraičio viešosios bibliotekos Knygos muziejaus rinkiniuose saugomi kultūros paveldo dokumentai: knygos (nuo XIX a. vid. iki XX a. vid.), bibliotekos surengtų tarptautinių ekslibrisų konkursų „Šilutei – 480“ (1991), „Vydūnui – 125“ (1993) ir tarptautinio meninių atvirukų konkurso „Šilutė“ (1996) darbai. Taip pat skelbiami Šilutės kraštietės grafikės levos (Evos) Erikos Labutytės-Vanagienės estampai, dalis rankraštyno – Knygos muziejaus lankytojų knygos įrašai su autografais.

Sudarytojai: Laima Dumšienė, Dalia Užpelkienė, Virginija Veiverienė

Biblioteka – kultūros paveldo buveinė

Iš Knygos muziejaus fondų

Redaktorė Audronė Griežienė

Vertėjai: į anglų k. Aurelija Kuzmaitė, į rusų k. Valentina Boculo

Dailininkė Gitana Jurkienė

Tiražas sutartinis

Kaina sutartinė

Parengė ir išleido Šilutės F. Bajoraičio viešoji biblioteka

Tilžės g. 10, LT-99172 Šilutė

Spausdino S. Jokužio leidykla-spaustuė

www.spaustuve.lt